De epo lombardie qui ostendit xpiano epo
mogunnensi noia s comissor i courtula septa
Visio audi de salsmate romani · xxx ·
imperij · de calamitate dyocesis coloniensis
de terra sca · et aduentu antixpi · xxxj ·
De conuencione scorum anglor · ai demoni
bus p aia audi usurarij contriti · xxxij
De contricione usurarij que buffones et
elemosinis suis orte deuorauerunt · xxxiij ·
De contricione theobaldi usurarij parisiensis
De pecunia usurarij que pe xxxiiij
cunia iusta posita consumpsit · xxxv ·
De contricione audi nobilis ab henrico
duce saxonum excecato De Contricione
quid sit · unde dicatur · et sint eius spe
ies · quis fructus · Caplm primum ·

Sicut prior distinctione declaratum est confessionem aliqui precedit contricione aliqui sequitur · et exemplis planum · Nunc uero de ipsa contricione prout dns donare dignabitur dicere pono · atque eadem que dicturus sum exemplis confirmabo · Et hoc sciat deles · quod contricio sit magnum bonum · et primum quoque dei donum · desiderii descendens a patre luminum · in quo non est transmutacio neque uicissitudinis obumbracio · Unque addidit peccatoribus · et minima contricio maxima delet culpam · primum uero · culpam simul tollit et penam · Mo · Ut plenius intelligere ualeam contricionis uirtutem · primum michi deles exponere quod sit contricio · unde dicatur · utrum gratis infundit seu ab homine mereatur · quot sint ei species · uel quid operatur in pecore · Monachus Contricio est cordis penitudo · scilicet dolor de peccatis · primum surgens ex timore gehenne · secundum ex amore celestis patrie · Mo · Et ne aliquid differencia inter penitudinem et penitenciam · Mo · Ecce · Penitudo dolor est interior · tollens culpam · penitencia satisfactio exterior peccati delens penam · Mo · Que est differencia inter culpam et penam · Mo · Culpa est ipsum peccatum · pena primum peccatum · Si culpa est mortalis · delet et p primo pena eterna · Hanc deus p cordis penitudinem in pena commutat temporalem · Hanc si insufficiens fuerit contricio · delet exterior satisfactio · Hec est penitencia · quasi penam tenens dei · Mo · Unde dicat contricio · Mo · Contricio dei est quasi simul tricio · componitur autem a con quod est simul · et tricio · eo quod de omnibus peccatis cor simul teri deleat p dolorem · Qui de peccato uno dolet et non de altero · nequaquam concedit quod in corde huius sit contricio · Non delet peccator diuidere culpam · quia deus non diuidit indulgencia · Simul enim totum dimittit debitum · Mo · Si simul conterendum est de omnibus · quid est quod psalmista dicat · lauabo p singulas noctes lectum meum · lectum sicut nobis exponere soles appellat consciencia · singulas noctes singula peccata · Si p singula deflet ut sic incipolatum abluant · quomodo p omnibus simul conteritur · Mona · Una delet esse gnalis contricio que deleat culpam · deinde singulis si fieri possit diebus lacrimandum est ei thaide ad abluendam penam · Unde ezechias dicit · Recogitabo tibi omnes annos meos · in amaritudine anime mee · Mo · Un oritur contricio · Infundit ne gratis · uel meretur ab homine · Mo · Dicam tibi quod maiores de hoc senciant · In iustificacione pre

catoris dicit quatuor concurrere: gratie infusione: motu surgente ex gratia et libero arbitrio: contricō: et peccati remissio. Quatuor ista appellat quatuor iustificationes. Prima nō merenti. quia gratis infundit: nec merenti. ex motu et grā et libero arbitrio motus quidā creatur. ex motu istū licet nō mereamur. tū eo mereri tertiā iustificationē id est contricionē. hanc iustificationē memur: et ea memur qrtā iustificationē. scilicet remissionē peccōr. Ob hoc dictū ē mare. Dimissa sūt ei peccata multa: qā dilexit multū. Contricō esse nō pt sine dilectione. Frē halēs quia contricio meret. Et hoc scire debes qd una iustificatio alterā nō pcedit tēpe sī natura.

Ho. Vellem in ista plenius exponi. si aliqua similitudine. Mo. Aduerte que dico. Pluuia terre infundit. et eruūt herba gignit. Deinde ex herba fructus pduat. Quid pluuia n grā. qd terra nisi liberū arbitriū: Ex pluuia ī terra gramē gignit. et ex grā et libō arbitrio ut dcm est motus contricōnis oritur.

Ho. Iam pendo qd maxima ūtus sit contricō. Mo. Tanta ē eius ūtus ut sine illa in adultis qui actuale addiderūt originali. infructuosus sit baptismus. sterilis cōfessio. inutilis satisfactio. Baptismo igit contricōis baptizatus est latro in cruce: maria magdalena ad pedes saluatoris. Nō culpam qrūlibz magna sit deleat cōtricō si recto docebis exemplo. De mōcho apostata q in bello cōfessus. ī cōfessione mortis elegit duo milia annorū in purgatorio.

Inuenis quidā nobilis Caplin. ī cōfusus est in quadā domo ordis nri. Valeriat autē epm quendā cognatū: a quo unice amabat. Qui cognita ei conuisione ad mōsterū uenit: et ut reduret ad scim ūbis quibz potuit suasit: sz psuade nō potuit. Anno plurcois et pleto fuis ē mōchus: et nō multo post gradatim ascendēs in sacerdotē est ordinatus. Qui suadente dyablo. a quo primus homo electus ē de paradyso. obliti uoti. oblitus sacerdocij. et qd primū ē creatoris sui ordinē deseruit: et qā ad parētes redire erubuit. ꝓdonibz quorū multitudo vincta uocabat se cōuertit. Qui ita datus ē in rempbū sensū: ut q prius bonis erat melior: postea cōtra malis fieret deterior. Accidit ut in obsidione cuidā castri telo pcussus ī profossus. ad extrema deueniret. Deprehensus ē a socijs in qdā uillā adhibitis quibdā qui ei mīstrarēt. Et cū nullā spes esz euadendi mortē tēpalem hortabant eū ad cōfessionē: ut saltem illi vnico morte euadēt eternā. Quibus respondit. Qd in pdesse posz cōfessio: qui tanta et tam innumera cōmisi scelera. Ad hec illi. Maior ē dei misericordia: qm sit iniquitas tua. Ipse tandē ipsorum uitate illor uictus aut. Vocate sacerdotē. Qui cū uocatus adesz. ī cōtra infirmo sederet: pius dns qui potēs est auferre cor lapideū et dare cor carneū. tantā cordi eius cōtulit cōtricionē: ut sepe cōfessionē incepet. et pter singulas ī lacrimas fundens ī uoce deficēr. Tandē collecto spū in huiūmodi ūba prupit. Dne. peccaui sup harenā maris: mōchus fui asteriscis: ī ordine sacerdos factus. Ordinē pcis meis exigentibz deseruī: et nō in sufficit

qd apostaui · sz et pdonib; me cõiunxi:
quos omes in crudelitate superaui · Q
bus illi tollebant substanciam: ego
abstuli uitam · Nemini pcebat oculus
meus · Si illi pcebant quicq humana
ducti miseracõne · ego cordis mei ipsi
lente malicia: nemini quicq in me fuit
pce potui · Multos uxores et filias ui
olaui: incendijs eciam plurima uastaui ·
Enumerabat et alia quam plima: qdam
modo natura humana excedencia · Ta
lib; sacerdos audiens · pauor eius enor
mitate territus · sicut stultus fuit · ita
et stulte respondit · Maior ẽ inqd ini
quitas tua: qm ut ueniam meaminis ·
Respondit ille · Dne luteratus sum ·
Sepius audiui et legi: qr nulla sit cõ
parac humane malicie ad diuinã bo
nitatẽ · Ait enim p ppham ezechielem ·
In quacũq hora peccator ingemuerit:
saluus erit · Item · Nolo mortẽ peccatoris:
sz ut conuertat et uiuat · Rogo uos
igitur intuitu diuine misericordie:
ut aliqm michi dignemini penitencia
iniungẽ · Et sacerdos · Nescio qd tibi
iungẽ: qr homo pditus es · Respondit
monachus · Dne ex quo ñ sum dignus
a uobis recipe penitencia: ego mi ipsi
penitencia iniungã · Longo enim duo
milia annor inpurgatorio: ut post
illos misericordia inuenia cora deo ·
Positus siquidẽ fuit inter duas mo
las: timore uidelicz gehenne · et spem
glorie · Mo · Ist qd tam plurim termi
nu elegit: Mo · Qia et magnitu
dinẽ peccator suor considerauit: et pe
nã temporalem respectu eterne pene q
si momentũ reputauit · Dicitur item
sacerdoti · Ex quo negastis mi media
nam satisfactõnis: pro ut ñ fraudetis me a uiatico sacre cõmunionis ·
Respondit ei stolidus sacerdos · Si tu
bi ausus ñ fui iiungẽ penitencia:
quomõ tibi pesumã dare corpus xpi
et sanguinẽ: Et qi ad neutrũ acqui
escere: unicã tantã rogauit petacionẽ
dicens · Statum meũ in cedula scribe
uolo: et deferre uos eam debetis tali
epo cognato meo · et noie eam deslig
nans · spero qia orabit p me · Et pmi
sit sacerdos · Mortuus est monachus ·
et ad purgatorium deportatus · Et ue
nit sacerdos ad epm: defuncti ei lras
deferens · Quas cũ legisset · amarissi
me fleuit: diuitq sacerdoti · Numq
tantũ dilexi hominẽ · doluit de ei con
uersione: doluit de apostasia: doleo
de morte · Dilexi uiuũ: diligã 7 mor
tuũ · Qia uiuari pt et contrite obiit ·
ordinib; ecie mee ñ carebit · Et cõuo
cans plados epãtus sui · alles saluz
deanos · pores · pastores ecliarũ · ul'
quib; omissa fuit cura aiarz · et hoc
ipm demandãs monasteriis moria
lium: rogans eis multa humilitate 7
instancia uiua uoce pntes lris ab
sentes · ut omes spales ordines quas
ipe inuenerit illo anno aie tam de
defuncti ipenderet · tũ in missis q in
psalmis · Ipse uero pter missas et
elemosinas ac ordines peculiares qs
p eo fecit · singlis diebz · hostiã salutã
rem p absolucõne aie eius imolauit ·
Qd si forte in maxima necessitate
ul' infirmitate hoc p se ipm facere ñ
potuit: alter defectũ illum suppleuit ·
Anno xpleto in fine misse pro alta
re stans defunctus · apparuit epo pal

lidus · exilis · macilentus · in uestre
pallidus: uultu habitucq; statu suu
tene declarans · Quē cū interrogas
set · quomodo haberet · ul' unde uenisset:
respondit · In penis sum · et de penis
uenio: si gras ago caritati tue · qa
annus iste ꝓter elemosinas tuas
et ordines atq; beneficia ecclie tue mi
exhibita · abstulit mi mille annorū
penas · qs sustinē haberē in purgato
rio · Ad' si ad huc uno anno similē
mi impendis opem: omino liberabor.
Audiens hec epc · letus effectus · deo
gras egit · missisq; lris ad ecclias si
ue monasteria uisionē omibz expo
suit · et ut ad huc uno anno iuncta
seruarēt ordines obtinuit · Epc uo
annū sequentē ꝑcedenti cōtinuauit:
tanto in exhibitione seruēcior: quito
iam deliberatione securior · Expleto
anno cum epc missam ꝑ eo celebra
ret · ecce affuit ille in cuculla nuncia
et facie serenata · dicēs sibi omia op
tata succede · Et ait epo · Remunerē
deus omipc caritate tuā sālissime pri:
qa ꝓter tuā sollicitudinē ereptus de
penis · iam ingredior gaudiū dni mei.
Et ecce isti duo anni reputati sunt
mi ꝑ duobz milibz annorū · Et no ui
dit eum amplius · No · Valde leti
ficant me ista: si duo michi occurrūt
āmiratione digna · Primū est uirtus
contricois: ꝑ qua merito dāpnandus
dignus effectus ē uita eterna · Sedm
est uirtus operationū: ꝑ qua celeriter
liberatus est a pena purgatoria · Mo ·
Licet magna uirtus sit in utroq;: ā
plior tamen inuenitur in cōtricōne.
Ordines enim ecclie sine elemosine:
non sunt de substantia meriti · Valent
quidē defuncto minuē penā: si no pos
sunt augē glām · No · Aliud enā qd
homo apostata in habitu seclari mo
tuus et sepultus: in cucullā apparuit.
Mo · Contricō de apostata mōchū fe
cit: et uestē secularē in cucullā cōuer
tit · No · Vellem mi hoc euidenter ex
emplo plari · Ao · Exemplū ad ma
num est · Fre de mōcho apostata q̄ mi
racō sī bernardi cōtrē erat ordinē mor
tuus · q̄ i clicali habitu sepli · effossus i rōsu
Beatus ta et habitu mōchi apparuit · C ·
Bernardus siart mi quidā sa · iij ·
cerdos retulit religiosus · monachū
quendā habuit: in quo hoc qd queris
ꝑ uirtute contricois deus manifestius
ostendit · Multa ad huc a ueteribus q
ea uiderunt quoz ad huc in domo nra
sup sunt narrari solent: que no sūt
scripto mandata · Monachus idē de
quo sermo cepit · suadente inimico ha
bitū deposuit: ⁊ prochia qndā eodem
cooperante regendā suscepit · Erat quip
pe sacerdos · Et q̄ sepe parū peccō pu
nitur: delector ordinis inuicū labū
libidinis · Concubinā siart multis cō
suetudis est · ad sibi cohabitandū ac
cepit: de qua et liberos genuit · Accidit
ut post annos plurimos miserante
deo qui neminē uult perire · sacīs abbas
ꝑ uillā in qua monachus habitauit
transiret: et ad domū illius hospitādi
gratia diuerteret · Quē ille bene cognos
cens · et q̄ ꝓprii patrē cū multa reue
rentia exipiens · deuote ministrauit: et
tam ipi q̄m socijs ac iumentis necessa
ria copiose ꝓuisauit: nō tamē recog
nitus est ab abbe · Mane cū uir sācīs

dictis matutinis paratus esset ad eundum.
nec posset loqui sacerdoti. eo qd matutinus surgens isset ad ecclesiam. aut filio ipsius sacerdotis. Vade defer nuncio istud domino tuo. Erat autem puer mutus a natiuitate. Qui precepto obediens. et precipuis uirtutem in se sentiens. ad patrem accurrit. et sua pris uerba ualde absolute expressit dicens. Hec et hec mandat tibi abbas. Pater prima uoce filij audiens. et p gaudio lacrimas. ut sedo accurrens eadem uerba repetet admonuit. et qd sibi abbas fecit diligenter inquisiuit. Cui ille. Nichil aliud mi fecit. sed solummodo dixit mi. Vade die domino tuo. uerba hec. Ad tam euidens miraculum sacdos xpiciuis festinanter ad sem uirum uenit. seqs cum lacrimis ad pedes illius prostrauit. Domne pater inqit monachus uester talis ac talis fui. et tali tempore a monasterio recessi. Rogo igit paternitatem uram ut liceat mi redire uobiscum ad monasterium. qia deus in aduentu uro uisitauit cor meum. Cui sanctus. Expecta me hic. et ego pacto negocio ocius reuertens ducam te mecum. Timens ille mortem quia prius non timebat. respondit. Domne timeo interim mori. Ad hec ille. Hoc inqit p certo scias. qia si in tali contricione ac proposito mortuus fuis. coram deo monachus inuenieris. Recessit. redijt. illumqs recentem mortuum ac sepultum audiens. sepulchrum aperire precepit. Dicentibus qui aderant qd facere uellet. rndit. Volo uidere utrum in sepulchro iaceat monachus an clericus. Clericum inquiunt in habitu clericali sepeliuimus. Retecta terra non inuenitur qua sepultus fuit. sed in tonsura et habitu monachi cum his

apparuit. Et magnificatus est ab omnibus deus qui uoluntate p sua reputat. Ecce in isto habes manifeste qd uia contricionis coram deo restituat. quidqd uoluit uitium apostasie. Hoc tamen scias qd tempus apostasie totum infructuosum fuit. Mo. Bene ex hijs que iam dicta sunt recognoscimus uirtutem contricionis. sed amplius admiror ineffabilem misericordiam nri saluatoris. Homo iste apostata fuit. fornicator fuit. et qd amplius pondero. cotidie sacrosanctum xpi mysteria tractare poluctis manibus non timuit. Mo. Iuste moueris ubi contemptus est maior. ibi et culpa grauior. Ait enim apls. Qui manducat panem et bibit calicem dni indigne. reus erit corporis et sanguinis dni. Sup que loci dicit glosa. Morsus xpi penas dabit. ac si xpm occidit puniet. Si xpi crucifixoribus in pena similis erit. qui indigne hoc est in mortali quolibet existens accesserit. qd de illo sciendum e qui in multis et assiduis mortalibus manens non solum non manducat. sed etiam celestis manibus contrectat et tractat. Audi quid mi dixit nonus cesarius monachus noster. quidam abbas prumie. De sacerdote qui dixit. si peccatum sit peccatum nunqm saluabo me bic anima mea. uij. Erat tempore quodam cum quodam sacerdote de pacis. ille non confitendo. sed peccata pupendendo. rndit. Si peccata sicut homines dicunt sunt peccata. et tam grauia. nunqm saluari potest aia mea. Quare inquit. Qia in hac nocte dormiui cum legitima cuidam. et hodie celebraui tres missas. erat autem in eadem nocte duplex festiuitas. scilicet dnice diei. et sti Laurencij martis. Mo. Stupenda sunt que audio.

De contricione.

sed miru ualde. qd deus tm in se cotep
tum pt sustinet. Mo. Si deus i pcis
statim occidet pcores: no hodie ta in
numeros haleet pfessores. Usis g audi
re rem horrendam de sacerdote huiumoi:
inquo et mirari potis ieffabile pacieta
dei. Mo. Uolo et desidero: qa diuina pa
gencia p maxime nobis necessaria est.

De luxuriosō sacdote aut colūla i die natl
dni tbr uiolr sacmentū altaris tulit. ⁊ pr
onis Conradus ꝛcaone restituit. v.
quondā epc hallerstedin. ano
pterito retulit nobis hystoriā sacd mi
rablem: quā contigisse dicebat aū pau
cos annos in regno francie. Erat ibi
sacerdos quidā qui in pā nocte natalis
dni transire debebat p breue campū: de
una uilla ad aliam: ut ibi sedm ꝛsue
tudinē matutinas dicet. missas q celē
braret. Opere dyaboli ut credit. iuxta
uillam soli sola mulier occurrit. et qa
sine teste fuit. solus cū sola peccauit. P
petrata culpa tā nefaria. no cum retrax
it a maiori cōtemptu accusatur cōscia
cia: si magis timens humanā uere
cundiā qm diuinā uindictā ecclam in
trauit: dictis q matutinis missam de
nocte in primo gallicantu sedm morem
sollepniter inchoauit. Transubstātia
acone fta. panis uidelicet in corpus ⁊
uinū in sanguē xpi: columba niuea
ipo sacerdote aspicente sup altare descē
dit: totūq ebibens qd erat in calice
rostro suo hostiā tulit et auolauit.
Uidens ista sacerdos. satis et si no salu
briter est territus: et quid facet si parū
plerus. canonē pter mlm circūstan
tem qntū ad uerba et signa cōpleuit:
sz fructu canonis caruit. Post missā
decantatis laudibz cū missa de mane
dicet. eo qd no haleet qui uice sua sup
pleret. cadē columba hora qua prius
ter ad uenit: sacramentū abstulit et
recessit. Mo. Quare exemplo abrahe
patriarche no alegit eam? Ao. Talis
columba no fuit: que repelli aut tene
ri posset. Puto ea similē fuisse illi co
lumbe q in iordane uidente iohe sup
uertice ipsu resedit. Io. Qd sentedū
est de illa columba? Erat ne spc sancs.
Mo. Nequaq: sed indicū pscencie
spc sci. Pacto enī ministerio ad qd
a spū sco creata fuat: in pacente ma
teria est reducta. Natura diuinitatis
no pt oculis corpalibz uideri: no aurī
bz audiri: no manibz tangi. In sub
iecta creatura ut est ignis ⁊ columba:
sepe uisus est. Io. Quid postea egit
sacerdos. Mo. Non cessauit a pre
sumptōe sua: sz tertio accedēs ad al
tare celebratur missā de die: p eandē
columbā eo mo quo primo ⁊ secdo et pu
er natus sacramentū corpis ⁊ sangū
nis sui sōtraxit. Tandē in se miser re
uersus: et de culpa licet indignus. de
tamē gra cōpunctus. uenit ad quēdā
alterem ordis nri: cōfessionē et facies
tum peni. Exposuit et omnē ordinē
rei cū multis lacrimis: uidelicet qm in
digne tdo repulsus sit a diuinis sa
cramentis. Alias uero sicut uir pru
dens et discretus. cōtritū eū ex toto
corde cōsideris. uiuere q cōtricōis p
ture uolens. dandā penitēciā suspen
dit: et ut ocius iret celebrare missā
pceptit. Ille uero qi deo obedies cōfes
sori suo cū multo timore et lacrimis
ad altare missā celebratur accessit:

que pius dis qui nichil hor odit q
fecit · si dissimulat pcta hominu ppt
penitencia mirabilit letificauit · In
hora supcaonis columba redies · tres
hostias qs singillatim tulit · simul i
rostro deferens · corporali iposuit · et
ter in missa liquore de gutture suo
calice imisit ac recessit · Iudens hec pb
biter · gaudio repletus e marmo · grias
agens deo qui facit mirablia magna
solus · Reuersusq ad abbem diuina
et cosolacione recitauit · et ut ab eo i
mochu recipet humiliter supplicauit ·
Cui respondit abbas · Non te hoc tpe
suscipia · si uolo ut mare transeas · ipp
pcto tuo tribz annis in hospitali infir
mantibz seruias · Si tuc reuisus fuis ·
nulla a me repulsa pacieris · Iuse
bat enim ut p labore tanti itineris et
pericula maris · pena pcti deleret · i pau
pes infirmos qz pter opa misedie · sibi
intercessores faceret · Fecit ille qd ab
bas pcepit · et pt tres annos reuertes
habitu religionis in ei domo suscepit ·
No · Felix pcm cui occasione tantus
pcdz ad tantu pueniit bonu · Mo ·
Licet mortalis nora in se ualde sit ma
la · aliqn tamen p occasione quibusda
efficit bona id est utilis · Timore uni
pcti · quiq homo a multis ymo omibz
pcis liberat · Du enim pena imminente ti
met · confitet et dolet · et p penitencia
totu deleri · No · Bene hoc qd dicis cor
do · qz si una deformi macula i uestie
mea uidero · occasione illius tota ues
tem laudo · Mo · Hoc tamen sciere deles ·
qd quiq deus pcta dimittit mortalia
et no quedam uenialia · si no dimittit a
liqd ueniale · n simul dimittat qd libz

mortale · No · Quomodo hoc sit no intel
ligo · No · Quedam sunt uenialia ut est
nimius affectus parentu cum liberos ·
de quibz no punit dolere nec ea punit di
mittere · et id circo eis in pnitu no remit
tunt · Sz qdq de uenialibz fiat · ho pru
dens de mortalibz caueat · qz ea p se po
sit cadere · no tn p se ualet resurgere · Qs
dat si deus lapso dignet porrige manu
subleuante · hoc e gram illuminante ·
Quidam cadunt ut iudas · et no resurgunt ·
alij ut petrus cadunt et forcius resurgt ·
Dicam tibi de hijs testimonia uetissima ·
et tanto tibi esse debent gnora · quo sz
recentiora · De hildebndo lapse i penitte ·
Recitauit mi et pena ei p monte · vj ·
fratr bernardus mochus nr de
quodam hose diuitis cuidam uillico q gra
uiter satis cecidit · et pt lapsu surgere
no uoluit · Et ideo forte no uoluit · qa
no potuit · Reuera no potuit · qa donu
contricionis i corde n fuit · Nome hois
hildebrand · habitans in uilla quadam
dyocesis traiectensis · q dicit holchom ·
Die quadam cum silua cum alio quodam coa
ue suo intrauit · que suadente dyabolo
cum soli essent occidit · Fuerant aliqn inter
eos inimicae · sz tuc temptis penit erant
soptae · Reuiso hildebrando i uilla · inter
rogabat eum amica occisi ubi est · Qui
respondit nescio · Expectantibz ill die
illo et altero · cum no rediret · qa ia redi
re no potuit · suspectu habentes iam
dictu hildebrandu ppt antiqs inimica
cias · coram iudice in causa traxerunt · ar
menq homicidij iposuerunt · Qo timi
de negante · cepit ipa facies eius pdere · et
cum instantibz illis ta negare n posset ·
cofessus est qa homine occidisset ·

Statim dum sup eũ sententiam: ro
tali adiudicatus ẽ. Cũq; duceret
ad mortẽ: sacdos cuiusdã uille nomine B
rolfus. cũ alio sacerdote. q; uocabat
iohes gmano filius supdi bernardi
et aduocato uille utpote uirũ hões
tum traxerũt in ptẽ: satis diligẽter
monẽtes eũ de cõfessione atq; cõtri
cione cordis. Et q̃a miser homo p se
surgẽ nõ potuit. nec manũ se suble
uantẽ sensit: miserabilr respondit.
Qd m̃ posset ista pdesse: Homo enim
dãpnatus sũ. Reuera rndit sicut hõ
indurat. et desperatus: similis illi q̃ di
cebat. maior est iniqtas mea: q̃m ut
uenia meat. Et ait illi sacdos. Adiu
ro te p pcem. et filiũ et spm scũ. ut
infra hos dies triginta m̃ appareas:
et sine omni periculo uite mee. de sta
tu tuo me certifices. Respondit. Si
m̃ licuerit libenter hoc faciã. Sic q̃ ro
tali pena plenus: de tormẽto corpis
trãsiuit ad tormẽtũ eterne dãpnaci
onis. Nocte quadã in fra statutũ tẽp
bertolfo dormiente in stratu suo. tan
tus cepit esse circa domũ fragor arbo
tam uehemẽs flatus uentor. ut ipa
aĩalia stupereẽt: et uix suis locis inf
claustra stabuli retineri posset. Ex
pgefris bertolfus respexit ad ostiũ
domus: et ecce tanque q̃ui uẽtor ĩ
pulse aperiebant: uiditq; hildebran
dũ in camino ardẽte residentẽ: sibi
q̃ celerius ppinquẽte. Territus autẽ
sup modũ se signauit: et ut staret
sub inuocacõe diuini nõis pcepit.
Ecce hic sum sicut pmisi inqit. Sal
utante illo de statu suo rndit. Eter
naliter dampnatus sũ: eternis q̃q; in
cendijs ppter desperacõnẽ maxime de
putatus. Si sdm tuũ consiliũ egissem
penitencia: p penã temporalem euasis
sem eternã. Non enim punit ds bis ĩ
idipsũ. Hoc autẽ scio q̃a si nõ fuisses
unus a te adiuratus. ne t̃ mortuũ
nocerẽ: malo tuo huc aduenissem. Cõ
silio tibi ut uitã tuã emendes: ne pr
hanc uitã similẽ penã recipias. Erat
autẽ idem bertolfus sacdos nomine nõ
re. Iã usq; ad illud tẽpus sine ordi
ne pbiterij celebrauerat. Q̃ cũ ad
huc miserũ amplius interrogare
uellet: respondit. Non licet m̃ hic di
uius morari: q̃ multi demones fo
ris ante hostiũ pstolant̃ reditũ meũ.
Hoc dicto. statim ipulsus et expul
sus cũ stridore ⁊ ululatu maximo
ab eo discessit: tũsiensq; secus stabu
lum aĩalia sicut pus instruxerẽ ⁊ cõ
mocionẽ fecit. Bertolfus uero ti
more tã horrende uisionis seclm de
seruit: et in domo quadã ordis nri
que uocat̃ hersethusin religionis
habitũ suscepit. Alias loci illius
eo qd̃ intellexisse eũ uirũ esse litera
tum et eloquentẽ: ut ei ad ordines
liceret accedẽ. satis apud dnm papã
Innocenciũ laborauit. sz obtinẽ nõ
potuit. Ante hoc biennium sicut m̃
retulit prior de Campo. in manu q̃m
extendebat tenẽ ad archã dei. morbo
qui antrax dicit̃ punitus ẽ. Que cũ
et ãsi p remedio. eo qd̃ morbus serpẽs
sit abscidẽt. nichil illi pfuit. ymo do
lori dolor additus: morte eius poci
accelerauit. Voluit eũ ds ut sperio
punire in pseni: ne puniret ĩ futo.
Ecce iste uillicus cecidit ⁊ nõ surrexit.

Si nõ cecidissẖ: nequaq̃ dampnat̃
fuissẖ. Mo. Ex huĩ pena pendo qm̃
periculosum sit ĩmortali mane peccõ.
Mo. Scias nõ solũ ee periculosũ: sẖ
et dampnosũ. Periculosum e: qa sicut
febris acuta se habet ad mortẽ. ita mor
tale pecm̃ ad gehennã. Dampnosũ
autẽ: qa qq̃ interim peccõ lonu fuerit
tonũ pdit. Mo. Quero eqa utrũ ca
sus sit et culpa hois peccãtis. vel et
occasione gre recedẽtis. Ao. Nec qq̃
hoi subtrahitur gra. nisi pus pcedat
culpa: aliqn̄ uero refundẽt pecm̃
in auctorẽ gre deũ. Ao. Placet qd̃
dicis. Mo. Delectat te audire ad
huc de alio quodã misero. q̃ ppter suã
culpã penã sibi ĩ gehenna parã uidit:
atq̃ ab inferis redies penitẽ cõ
tempsit. Mo. Loam. Ao. De gode
schalco usurario qui sedẽ igneã s in
Eo tempe penis parã uidit. vi
quo magister iohes xantẽsis
scolasticus et magistr oliuerius sco
lasticẽ coloniẽsis. crucẽ contr̃ serzace
nos pdicauerũt ĩ dyocesi traiectẽsi:
sicut in retulit supdcts bernardus:
qui tũc tpis collegn fuit eiusdẽ oli
ueri. et cooperator in pdicacõe: erat
ibi quidã rusticus si bene meminĩ
noĩe godeschalcus: qe usurari. Istr
cũ certis ñ ex deuocõe ut postea patet
ut: sẖ ex circãstantiã ĩportuna ãm
monicõe crucẽ suscepit. Cũ dispen
satores ex mãdato Innocẽcij pape
pecuniã redempcõis colligerẽt a se
nibz pauperibz et ĩfirmis: idẽ usura
rius se pauperem mencaẽs cuidã dispẽ
satori circa sũmã qnq̃ talentorz de
dit: tali qe dolo sacdotẽ circũuenit.
Testam sibi postea uiani ei qd̃ dedisse
potuissẖ quadragintas marcas: nec tã
erhedidissẖ liberos suos. qd̃ ipe ptendebat. Deus autẽ qui falli ñ potest:
eius fallacie postea terribiliter cõclusit.
Sedebat miser in taberniis deũ puo
cans: et qe pegrinis exprobrans ĩhuẽ
modũ. Ijos solidi mare tũ sibitis.
substanciã uriãm expendetis: uriam qe
uriãm mlts periculis exponetis. Ego
uero cũ uxore et libis domi residens:
ppter qnq̃ marcas cbz redemi crucẽ
meã: similẽ uobis habebo mercedẽ.
Sed iustus dns ut pala ostendat qtũ
ei placet labor et expense pegrinan
cũ. et qãtũ ei oculis displicet dolus ac
blasphemia dẽthentis. hominẽ mi
serrimũ tradidit sathane: ut discat ñ
blasphemare. Nocte quadã dormiẽ
te eo cũ uxore sua: in pprio molendi
no domui suae cõtiguo. motũ qi rote
molendi audiuit. Clamas qe puer:
duxit et. Qis admisit molendinũ?
Ijade uide qis ibi sit. Iuit puer ꝛ redi
it: nimio enĩ horrore paulsus pcedẽ
ñ potuit. Cui dns. Dic qis est ibi?
Respondit. Tantus horror ad ostiũ
molendini inuasit me: ut cõpellerer
redire. Et ille. Eca si dyabls ibi sit:
ego uadã et uidebo. Iniecta qe toga
scapulis eo qd̃ nudus essẖ ad molen
dinũ uenit: ostiũ aperuit introspexit:
ĩ quo horrendã uisionẽ uidit. Stabat
ibi duo equi nigerrimi. Iuit quidẽ
deformis eiusdẽ coloris iuxta equos.
Qui dicebat ad rusticũ. Festina ascẽ
de equũ istũ: qe ppter te adductus e.
Expauit ille et cõtremuit: qe uiri
tis uocẽ minus libenter audiuit. Cũq̃

De contricione.

ad talem obrediencia impatus esset.
iraco clamat diabolus. Quid tardas?
Dice uestem et ueni. Erat autem crux
qua suscepit eide uestis affixa. Quid
plura? Instructe diabolice uocis per del
pacione in corde suo senacis. et iam re
sistere no ualens. uestem retecit. et mole
dinum intrauit. equum primo diablm
ascendit. Ascendit et diabolus equum al
terum. et sub multa celeritate. simil de
ducti sunt ad diusa loca penar. In qbus
homo miser patre et matre miserabi
liter uidit. aliosq; plurimos qs defuc
tos ignorauit. Ipsi eciam ibi quendam
honestum militem nup mortuum helyam
nomine de rimunge. burguum in castro
hurst. uacare fecerunt in sedem adiuso
corpe ita ut dorsum haberet ad comma
uacare. Que huc illucq; discurrebat. et
crebris ictibus dorsum militis cruentaba
tur. Cui cum usuarius diceret. dne quare
sustinetis tanta penam? respondit. Ipse
cum istam rapui sine misericordia cu
dam uidue. et ideo sine mia oportet
me ab illa pena hanc sustinere. Ostensa
est ei in eisdem locis ignea sedes. in q
nulla potest esse quies. si sessio penali
et pena intermiablis. Dictum q; est ei.
si pdo reiteris in domum tuam. post tres
dies exuto corpe reuertis in locum tuum
et mercedem tuam accipies in sede ista. Mox
a demone reductus. et in molendino
depositus. pene exanimis relictus est.
Inuentus ibi ab uxore et familia. atq;
in lectum deportatus. cum requireret ubi
esset ul unde uenisset rndit. Ad loca in
fernalia ductus fui. et hec atq; hec
ibidem uidi. Ostendit mi in eisdem locis
ductor mis sedem unam. et dixit qm in fuer
pata. et qa post tres dies recepturus
esse mercedem meam in ea. Ipsocatus est
sub celeritate sacerdos. rogatus ab
uxore ut pusillanime cofortaret del
patum erigret. et ad ea que saluus esset
hortaretur. Quem cum sacerdos moneret.
ut cotricione haberet de pcis suis. et ut
puram faceret cofessione. dicens neminem
dele de dei misericordia desperare. respondit.
Qd plunt uerba ista. Non possum
contteri. stupidum iudico cofiteri. Qd
de me dispositum est. necesse est impleri.
Sedes mea pata est. post terciam diem
illuc ueniam. et secm qd gessi in ea
recipiam. Sicq; sine cotricione. sine co
fessione. sine uiatico. et sacra unctione
tcio die defunctus. in inferno sepultus
est. Sacerdos no cum ecclastica ei nega
ret sepulturam. ab uxore ei corruptus
in amiterio positus est. Peter qd postea
in synodo trate ecclesi accusat est. pena
nescio qua multat est. Ipse sunt tres
annu elapsi. ex quo ista contigerunt.
Ecce iste sicut stupor cecidit. et minu
me surgerit. No. Ipsum in aliq; ha
bere significacois. qd in uacca in qua
pena sua miles recepit. usuarius
no in sede que signum est quietis et sta
bilitatis. ejo. Deus secm qualita
tem et modum pcti ipm punit pcm. qui
les iste qa uaccam rapuit. in uacca
pcm luit. Hec de ejusdem. Ipsa uacca
pascua p diusa prata discurrit. et as
sidua pasione rarescencia gramina
depascat. Ipsa uacca sua inquietudine
et depastione nobiles et aduocatos te
pis nris designat. qui domos et agros
subditor hospitando depascunt. et p as
siduas exactiones quas in illos faciunt

in substancia recrescere nō sinunt. Isti
pōntifices in penis simulabunt. et sicut
modo alios agitant. ita ipsi cū pōdicto
milite et agitabuntur. Hec de modo dic
ta sint. Usurarius nō qā domi quiete
residens pecuniā suā ad usuram dedit.
in iferno sedem igneā recepit. Bene
autē eadem sedes ignea fuit. qr sicut
ignis stipulā. ita usura principālē sūt
sbām. Quā grave peccatum sit usu
idetur michi ra. Capl. viij. Mo.
usura parū ē multū grave.
et ad emendandū difficile. ayo. Iuste
moneris. Non ē aliqd parū nisi quod
quiescat. usura uero nūq a pecō cessat.
Dormiente dnō suo ipsa nō dor
mit. et semp crescit et ascēdit. Diffici
lis ē ad emendandū. qā deus nō dimit
tit peccū. nisi restituat ablatū. For
nicator. adulter. homicida. periurus.
blasphemū. mox ut de peccis suis conte
runt. indulgenciā a deo cōsequuntur.
Usurarius uero licet de peccis suis do
leat. tamē qm diu usurā tenet cū po
sit restituere. nūl sequit indulgencie. Mo.
Qd si iam usurā consumpsit. nūl luceris
suis distribuit. nūl habes pter possessi
ones iustas. Mo. Illas tenet uen
dere. et rapinā reddē. Mo. Qā epi
qui sūt cerliax. plani. et speculatores
usurarys cōmunicant. et ad sepulturā
xpianā recipiūt. id circo multi sunt
hodie. Mo. Si solūmō uicia sibi com
missor dissimularēt. et nō eis similia
facerēt. tolerabile esset. Quidā epōrū
tam grues in plebem sibi subiectā ho
die faciūt exactiones. sicut psone se
culares. Isti sūt fratres male. male val
de. Valde timendū est talibus. ne sibi
cathedras parent iuxta sedē usurarij
in inferno. qā usura et exactiones uio
lente. nūl aliud sūt qm rapine. Mo.
Quomō valē posset membra. ubi cā
firma sūt capita. Mo. Occasione
huius sedis recordor. cuidam pablē a
quodā epō dicte. De parvola lopoldi ur
In wormacia ante maciensis epī. C.
paucos annos quidā epc fuit. ux.
nōē lupoldus. solo qdem nōē epc.
qpe autē tyrannū. Hic cū esset uanissi
mus. nūl in se habens pietatis. nūl re
ligiositatis. dicitur et quodā tempe
germanū suus uir nobilis. Dnē epe.
multū scandalizatus nos laycos. uro
exemplo. Ante qm esseris epc. aliqd
deū timebatis. nūc nūl pensis de illo
curatis. Cui ille respōdit. Frater duo
uicini erant. et quibus unus exemplo
alterius peccauit. Mortui sūt ambo. et
deducti in infernū. Cū esset in tormentis.
unus alū dicebat. Ve tibi qā tuo ex
emplo pnocat ad peccū. merui
hūc locū. Cui alter. Bone uicine. si
placet t ampli sedes mea. trade mi illā.
et ego t dabo meā. Sic dico uob fratres.
qm uerimū ad inferos. si uidebit uo
bis sedes mea honorabilior ascēdere cā.
et ego uestrā. Respondit ille. Mala
cōsolacō hec. Iste lupoldus ita dya
bolicus erat. ut tempe salsmatis qd
erat inter duos reges. octonē scilz et
philippū. cū sibi usurpasset epātū mo
guntinensē. eiusdē philippi auctori
tate. et multis interesset bellis. nō peret
cerlijs. nō amiteryis. Et cū ei multi
sui dicerent. dnē nō licet nob spoli
are cimitia. respondit. Si ossa mor
tuor tollitis. tūc primū cimitia spoli

De contricione.

ants. Qui cū esset ꝑuatus ab officio
et bñficio ab Innocēcio pp. ꝓter inuasi
onē iam dci epi⁹ aurilio philippi
frerius. collecto exercitu ꝓfectus ē in
italiā ꝓpm papā debellare. Quē cū
in diuisis locis qd dictu horribile est ar
dentib⁹ candelis excōmunicauit. Pcea
uero in odiū imperatoris ottonis. offi
cio et bñficio restitut est. Ipse iste sepe
et ualde ut iā dcm ē accidit. nescio utr
surrexit in fine p cōtricionē. Hoc scio
qd legitur in qua homine deposuit.
multe dissensiois seminariū fuit. No
sepe qdā uidi cadē. et p penitēciā resur
gē. si qd quidā forcius resurgāt pbai
mi uelle exemplis. De scolari pariensi
q ob nimiā contricionē ꝛ sui ꝓio potuit
cui pcā i cedula scipta diuinitus fuit deleta.

Annus nio est uicesimus ajō. Ca. x.
sedis. plus nec minus eo tempe q
ad ordinē ueni. qui fuit ab incarnacōe
dni. cij. c. xcix. in quo tale quid audui
religiosis et iuriatis. ut sint albates
et scolastica parisius cōtigisse uerecūd
intellexi. Erat ibi iuuenis quidā i stu
dio qui suggerente humani gnis inimico
talia quedā pcā cōmiserat. q obstāte
erubescencia nulli hoim cōfiteri potuit.
Cogitans tamē q malis ꝓpata sint tor
menta gehenne. et q bonis abscōdita
sint gaudia phennis utre. timēs ecā
cotidie iudicii dei sup se. intus torqlā
tur morsu cōsciencie. et foris tabescebat
i corpe. Qd plura. Tandē miserante
deo in adolescēte. timor ille seruilis ue
recundiā uicit. q sicut seta filū carnā
lē inducē consueuit. Ueniens ad sum
uictorē. priorē uocauit. et qē cōfitēdi
grā uenisse indicauit. Ille patus ad
tale officiū sicut omēs sūt fres eiusdē
monasterij. statim uenit. i locū ad hoc
deputato sedit. ꝑmissaq exhortacōe
iuuenē cōfiti uolentē expectauit. Mura
res. Tanta hora eadē pius dns cuius
natura bonitas ē. cui uoluntas potes
tas est. cui opus misericordia ē. cordi eius
inuitit cōtricionē. ut quociēs cōfessi
onē iniuet. tociens singultib⁹ interce
pta uox deficeret. In oculis lacrime. suspi
ria i pectore. singultus erāt in gutture.
Hec ut uidit prior. dicebat scolari. Va
de sarde pcā tua i cedula. et defer ad
me. Placuit cōsiliū iuuenī. abiit scip
sit. die alta rediit. et si cōfiā posset tun
cēptauit. ut ꝓius deferat. Et cū nil ꝓfi
ceret. cedulā ꝓior poscerit. Legit pri
or et obstupuit. dixitq iuuenī. Nō
sufficio tibi solus dare cōsiliū. Ipse ut
ostendā abbi. Et licēciauit eū. Venit
prior ad abbem et poscerit cedulā le
gendā. rem ei p ordinē exponēs. Qd
inde gestū sit audiāt pcōres et cōso
lent. desperan et recreent. Mor eū
ut alias cedulā ad legendā aperuit.
totā eius cōtinenciā deletā inuenit.
Impletū q est in eo qd dns p ysaiā
dicit. Deleui ut nubē iniquitatē tuā.
et ut nebulā pcā tuā. Et ait alius
priori. Quid legis in cedula. Nichil
in ea scriptū est. Ipse ut ꝓior audiuit.
cedulā cū alte simul respexit. Dixitq
ad illū. Scias p certo paternitas tua
supdcm iuuenē in hac cedula scipsisse
pcā sua. et cū a me fuisset lcā. uobis e
cā donaui legendā. Ir ut uideo miseri
cors deus. qui maxima iuueis cōtri
cionē adtendit. culpā iā sufficienter pu
nitam. iuste deleuit. Delecio sicdem

vocans scripti: absolucionē significat voci
delicti. Et vocātes scolarē ostenderūt
cedulam: dicētes ei peccā dimissū esse
delectā. Quā cū prisperisset et ex signis be
ne cognouisset. in cantū cū eius ex mag
nitudine gaudij ē dilatatū: in quēcū
pius ex magnitudīe tristicie fuīt an
gustiatū. Et nullā ei iniūgētes satis
factionē: monuerūt quatenus deo de p
ceptis beneficiis grās ageret. atq; de ce
tō cauteius uiueret. Ecce iuuenis iste
ut sānus uidet' aū ruinā ipsius fuit ce
adit et pīnūs surrexit. Mo. In quo
fuit pfectus? Mo. In caritate. Ho.
Que est pfectio caritatis? Mo. Quā
do mens nō est sibi cōscia alicui peci
mortalis siue uenialis: ultra nō so
lum a culpa. sed etiā a pena. Et puto si
sepedicis clericis decessisset i tali statu
minime sensisset penā purgatoriā.
q; pfecta caritas consumit plūbū i stu
pulam: culpā et penā. Hec est opinio
multorū. Alij dicūt etiā uiros pfectis
simos. secū trahē fenū i stipulā. Mo.
Mirū q; nō fuerīt peccā ei delectū:
aliqū pōn essent ostensa. Mo. Ne
supflua uidet' confessio: sine cui' desi
derio nulla fit remissio. Ipā etiā con
fessio pter erubescētiā maxima ps ē
satisfactois. Nam i pmo contricois
puncto. dimissa fuīt et culpa: deinde
cōtricione in ardescēte et cōfessione
accedente delecta ē pena. Mo. Nō min
mirū cōtricione huī homis q̄m ma
rie. cui tantū lacrimāti et nil dicenti
uoce saluatoris dcā est. dimissa sūt
et peccā multa. q; dilexit multū. Mo.
Et quo mēcione fecisti marie magda
lene. dicēs de mira contricione. cuidā

mulieris luxuriose: in qua nris tpib;
xpē nō minora ondit grē siue miracla.
q̄m olim in maria. De muliere q̄ de fi
lio cōcepit. quā Innocēs pp ob pīnam cō
tricōnē a peccī pena iudicauit absolutā.
Mduisis locis a diuisis pīsonis Ca. xj.
hoc qd dicturī sū audiui. Ante hoc q̄
dergenniū eodē si bene meminī ano
quo defunct' est innocēcius papa: mu
lier q̄dā igne libidinis succēsa primum
adamauit filiū: de quo cōcepit. i pept
aliū filiū. Terrore tā nefarie cōpiscē
onis pculsa. quotiēs monēto timens
se tradi sathane. ul' morte subitanea
interire: deo miserēte de satisfactōe am
tari cepit. Phabito pius cōsilio sacer
dotis sui. infantulū secū tollēs. ita m
eū dictū fuisse puto. romā uenit: et
cū mlta ipūnitate dñi Innocencij
papē oculis se ingessit: cū tantis lacrimis
et clamoribus cūctis audientibus. facēs
confessionē. ut omēs uerteret i stupēdē.
Gestauit in brachijs infantē: cōmissi
sacerdotis testem. Ipsēs dñs papa i mu
liere tantā contricionē. et q̄a uere est
penitens. melodia motus sup eā. sicut
prudēs medicus uolens ifirmā plene
et cito sanare. medicinā etiā cōtricois
ptare: Pcepit ut in tali ueste ibi appa
rēt. in quali uenāt ad filiū cū peccaret.
Illa cōfusionē eternā tēpali anponēs
mox exuit: uestes depōsuit: i camisia
redijt: et quia pacissima foret ad
omnē satisfactionē. in tali obediencia
sanis ostendēs. Considerās uir litterā
tissim tali obediencie tali uecundie. ta
li penitēcie milli peccī pnā posse resistē:
coā omnib; dixit. ad mulierē. Dimissū
est peccū tuū. Vade in pace. Et nil am

De contricione.

plius inuitrit et. Audiuit hec quidā ex
cardinalibus: et cū phariseo contra papā
murmuratis. iudicauit eū reprehendit. dicēs
ad cantā culpā tā breuē penitēciā min
sufficientē. Cui ille respondit. Si ego iui
te egi cū muliere ista. ī insufficiēs est et
coā deo penitēcia: potestatē habeat dy
abolus ingrediēdi corp meū. ī coā o
bus me ueret. Si uō tu iuste me repre
hendis: similē t fiat. Statim dyabolus
cardinalem eundē uexare cepit: p cui
uexacionē pfectū mulieris penitēciā
deus palā ostendit. Tandē omīū ordine
purgatus cardialis: didicit ī sua uexa
cione diuine miserie de cetō ñ oblatre.
Ecce mulier ista sicut supdcīs clericū
īfirma cecidit: et sanissima surrexit.
No. Magna dei clemencia. qd tā mag
nū pcā cū penitēcia delet quidcūm an
nor: tā breuis delet cōtricō. Mo Delet
pcā mlta maiora. No. Que sūt illa?
No. Ydolatria. hēresis: abnegacō crea
toris. Ista sūt et insania dyabolica:
pcā uero carnalia et infirmitate hūa
na. Unde ad mitigandā uā diuinā. in
cōmendacōē defunctor dicit. Licet tibi
peccauit: nō tamen te negauit. No.
Rogo si nosti aliquē qui deū ab nega
do cecidit. ī p cōtricionē surrexit: exem
pli causa manifestes. De contricione no
bilis iuuenis qui xpm negauit. ī pitēci
sionē ī marie vgis gre restitutus ē.
Nā hoc quinquennio iuxta sllō. Ca. xij.
floreffiā cenobiū ordis pmonstrēsis
in dyocesi leodiēsi. adolescēs quidā no
bilis habitauit: cui pater mortēs uxo
re uir magnus ī potens. multas diui
cias reliqt. Factus miles idē iuuenis:
ut gl'iam sibi cōquireret temporalem: in
breui ad magnā deductus ē paupitatē.
Causa cui laudis hiāne tornamētis
totus deditus erat: histrionibus sua
larga manu tribuebat. Et qā ad tā
les effusiones redditus ānui minus
sufficiebāt: hēditatē paternā uendē cō
pellebat. Erat autē in primo manēs
miles quidā diues. et honest: mīsteri
alis tamē. Huic iuuenis tā dcis allo
dia siue feoda sua partim uendebat: ī
partē in uadimonio exponebat. Et cū
iam nō habēt qd uendēt uel exponēt. co
gitabat erubare: tolerabilius iudicās
inē extraneos mendicare. qm inter noto
et affines egestatis cōfusionē sustinē.
Habebat autē uilicū hominē quidē
malignū. noīe nō re xpianū: ī demo
n ī mīsterio totū mancipatū. Hidens
hic dnm suū tristē. et tristicie ñ igno
rans causā: dicebat ei. Dñe uultis di
ues fieri? Respondit. Utinē diues fie
rem: dūmō xpē diuicie cē possēt cū deo.
Et uilicus. Nolite timē. Sequimini
tantū me: et bene uobis erit. Statim
securus est miserū. tamq serpentis
nocē eua: q̄si sibi lū aucupis auicla:
in laqueū dyabli celerius deponēdu.
Et duxit eū in pā nocte p qddā nemu
in lacū palustrē: et cepit q̄si cū aliquo
habē sermonē. Cui iuuenis. Cū quo
loqueris? Respondit dño suo uilicus
ille īiquitatis. Tacere tantū uos: nec
sit uobis cura cū quo loquar. Cumq
sedō loqueret. et iuuenis iterato salsatu
ret: respondit. Cum dyabolo. Et cepit
iuuenis nimis horrē. Quē ñ cōcute
ret horror tali loco. in tali hora. et de
tali sermone? Dicebatq uilicus dy
abolo. Dñe ecce uirū hūc nobilem

dnm̃ meũ · adduri grẽ urẽ · maiesta
ti urẽ supplicas · ut urõ auxilio ꝓsti
tis honoribꝫ atq; diuicijs restitui
mereatur · Ad quẽ dyabls · Si m̃ uolu
erit ẽe deuotus ac fidelis · dabo ei di
uicias magnas · insup addã gloriã
et honores · q̃les nõ habuerit pares
eius · Ilrent uobis obsequiosius erit
et fidelis · si talia fuit cõsecutus · Et
ille · Si uoluit a me ista cõsequi · ab
renũciare ĩ instanti debet altissimo ·
Qd cũ iuuenis audiret · et facẽ renu
ciret · dicebat ei hsd ille ꝑdicõnis · Qd
timetis ꝓferre uerbũ unũ · Diabo ·
abrenũcio · Tandẽ miser iuuenis
a illico ꝑsuasus · creatorẽ suũ ore
negauit · manu e festucauit · dya
bolo hominiũ faciens · Hoc scelẽ ꝓpe
to · dyabls adiecit · Ad huc opus imꝑ
fectũ est · Eam abrenũciare debet ·
matri altissimi · illa est enũ q̃ mari
mũ nobis infert dampnũ · Qs filio
ꝑ iusticiã abiciat · mater q̃ nimis mi
sericors est · ad indulgẽciã reducat ·
Sibilauit itẽũ serpẽs in aure adolec
centis · ut dsd suo in hoc obediret ·
ut sicut filiũ ita eciã et matrẽ abne
garet · Ad qd uerbũ iuuenis nimis
expauit · turbatusq; supẽ modũ res
pondit · Hoc nũq; faciã · Qre inq̃t ·
Fecistis qd maius ẽ · facite nũc quod
minus est · Iesus est creator · quia cre
atura · Et ille · Numq; eam negabo ·
eciã si me oportuit obiectum mendi
care · ꝑ omẽs dies uite mee · Et nõ ac
quiescit · Sicq; ipsũ negocio amlo
reuersi sũt · nichilq; honoris cõse
cuti · sed maximo pẽ pondẽ grauati ·
illicitis suadendo · iuuenis cõsen
tiendo · Pgẽtes uero simul uenerũt ad
quendã ecclesiam · aut ianuã campa
narius erigens relig̃rat semiclausam ·
Mox iuuenis desiliens de equo · cõmi
sit eũ illico dicẽs · Expecta me hic · do
nec reuertar ad te · Et intrans ecclam
ante ortũ aurore ꝑstrauit se añ altare ·
et ex intimo corde ipam matrẽ misericor
die cepit inuocare · Erat autẽ sup idẽ altare
ymago ipius uiginis ꝗ matris marie ·
puerũ ihm in sinu tenens · Et ecce nimis
ꝑ ipius ꝑclarissimẽ stelle maris · uerus lu
cifer oriri cepit in corde seprdẽ adolescẽ
tis · Tamẽ et dns ꝓter honorẽ matris
quã nõ negauerat · cõtricionẽ donari
dignatus est · ut ꝑ fletu rugiret · et ꝑ
planctu nimis clamoribꝫ ecclam reple
ret · Eadẽ hora supdcãs miles q̃ omnia ei
bona habebat · diuino ut credit nutu
ad eandẽ ecclam duitur · et cũ uidet aptã
puteus ibi diuina celebrari · maxime
ꝓter clamores intrinsecus · solus intra
uit · Inuenies q; coã altari iuuenẽ sibi
bene notũ lacrimantẽ · et pmãs q; suã
solũmõ deflere calamitatẽ · retro q̃dã
columpnã latenter secessit · rei exitũ expec
tans · Cumq; terribilem illã maiestatẽ
quã negauat · noiare ul' inuocare nõ
auderet · si tamẽ ptissimã eius genitri
cẽ lacrimosis uocibꝫ pulsaret · utroq;
audiẽte ꝑ os ymagis sue bta et singla
ris xpianoꝝ aduocata · filio loqbatur
inter illa · Dulcissimẽ fili miserẽ huic
homi · Puer uo matri nil respondit ·
faciẽ ab ea auertens · Cũq; itẽũ rogaret
hominẽ seducti asserens · matri do
lũ uertit · dicens · Homo iste negauit
me · qd et faciam · Post hec illa yma
go surgit · et · puerũ sup altare posuit ·

eius qd ibi se pna pstrauit. Et ait. Ro
go fili: ut pter me dimittas ei pccm h.
Mox infans matre eleuatis. respondit illi.
qsaterr nullq alicq tibi negare potui: ecce
pter te totu dimitto. Prius dimisit ei
culpa pter contricione: deinde penam
pcm. pter matris intercessione. Mo.
Quare ta durus tam dulci matri fuit?
Mo. Vt iuueni ostenderet qntu in se pec
casset: et ut p dolore cordis amplius i
se pccm ipm puniret. Surgens autem
iuuenis exiuit de ecia: tristis quide de
culpa: sz hylaris de indulgencia. Exiuit
post eu septem latrones latenter: et qsi re
ignoraret quesiuit. qre ta humidos o
culos haberet q ta tumidos. Respondit.
de uento est. Et ille. Dne nd me later
causa tristicie ure: habeo enu unica fi
lia: si uultis illa duce uxore. omia uta
nobis cu illa restituam: instiq et diuicias
meas hedem uos instituam. Ad hec iu
uenis letus effectus. rndit. Si hoc fuce
dignaremu: plurimu m placet. Reuer
sus miles ad uxore sua. rem ei ordine
retulit: cosensit illa: nupcie celebrate:
iuueni sub noe doris omia sua restitui
unt. Ad huc ut puto uuuit: uuuit et
socerr: post quos morte eos heditas ad
ipm reuerte t. Mo. Multu iuuenis iste
regraciari tenetur bte uirgini: qa per
ipsam meruit remissione pccor. istiq
et cosolacione tempalium bonorum. Mo.
Verum dicis: qm ipa intercedente. dns cordi
eius infudit contricione. p qm pcm me
ruit remissione. Pena etiam pcm ipsa
intercedente. iuuene audiente dimissa e.
Ecce homo iste gtuisse cecidit: sz certis
de quibz supdcm est. celerius surrexit.
Cecidit in tempesta nocte: surrexit in
mane. Mo. Quid r uidet de hys q
in fine conteruntur? Mo. Audi de hoc
no mea sz bti augustini sentencia. Ait
enim sic augustinus. Quid augustinus sen
ciat de sera penitencia. Capm. xuj.

Si quis positus in ultima necess
itate uoluit accipere penitecia
accipit. et mox reconciliat. et hic uadit.
fateor uobis no illi negam qd petit? sz
no psumim qm bene hinc exit. Si securus
hinc exierit: ego nescio. penitencia dare
possum: securitate uo non. Alumq dico
dampnabit: sz nec dico liberabit. Vis
ergo a dubio liberari: age penitecia du
canus es. Si sic agis dico r qm securus es:
qa penitencia egisti. qn peccare potuisti.
Si uis age penitencia. qn ta peccare no
potes: pcm te dimiserit: no tu illa. Ite.
Due res sunt: aut ignosat tibi. aut no
ignosat. Qd hoc tibi sit futuru nescio.
Ergo tene certu: dimitte in certu. De
henrico conuerso q pccm distulat usq
ad mortem. Ca. xuij.

Dicam tibi qd
Ante paucos anos. contigit in do
mo nra. Conuersus quida henrice noie
homo senex et sedm ingressu pro omn
conuersoru: pccm qdam comiserat. qd
nuqm alibi. neq pri. neq alicui cofes
sus fuat. Septies tamen solitus erat cofi
teri: et uidebat nobis omibz qd uir sanc
tus et multu religiosus. Cu tam i extre
mis laboraret: idem pccm dno dilecti
tuic pri nro cofessus est. Et sicut nobis
postea retulit ut nos cautos redderet:
tam graue erat pccm. qd omino dap
natus fuisz. si tacuisset. Mo. Qd sen
tis de saluacone huius hominis? Mo. Sicut
augustinu lego sensisse. Si contricio ei
fuit in caritate. saluatus e: sin autem

dampnatus. Qui sero penitet: oportet
nõ solũ timere iudicẽ: sz diligẽ. No.
Meruit g̃ uigilando. ieunando. labo
rando. obediendo. aliisq; operib; iustis.
qm̃ diu i illo mortali fuit? No. Nequq.
qa opa extra caritatẽ fiũt mortua sũt.
Ve ergo illis qui cotidie in dei seruicio
mortificantur: et nichil inde mercedis
in uita eterna consequuntur. Multi
ista ignorant. de finali penitencia plu
rimũ psumẽtes: nesciẽtes penitẽciã
que in fine agitur ut supdictũ est tã
incertã esse. Dicã tibi tamen exẽpla
de duobus: ex quibus unus in fine fictã
alter uerã egit penitencã. De canoni
co parisiensi q̃ sacramẽtis i fine priua
tus. et pr̃ morte cuidã apparuit dicẽs se
ñ ob uerã ꝛãcionẽ dapnat̃ esse. Ex ru
Arsius in ecclia sce dei genitri
cis marie. canonicus quidẽ nup obiit.
qui multa habens stipendia delicatis
sime uiuebat. Et qa ex delicijs marie
ex hijs que ad gulã pertinẽt libido nas
citur. nacta nutritur. et cotidianis ei
incitamẽtis augmẽtat: idẽ iuuenis
ualde tunicã carnis sue maculauit:
et tam illo qm̃ alijs suis pccis ira dei
in se prouocauit. Tandem p infirmita
tem tactus. timore mortis cõfessionẽ
fecit: pcã detestauit: emendacionẽ pmi
sit: uiaticũ accepit: unctus est: hoiez
deposuit. Cui corpus utpote uiri no
bilis diuitisq; cũ magna pompa scla
ris glẽ tumulatũ est. Et erat in illa
die tanta serenitas: ut ipse aer ei ex
quijs famulari uidebat. Diuersiq; q
hoines ad inuicẽ. Multa bona pstitit
deus hoini isti. Nichil ei defuit horũ
que homo xpianus habẽ debuit. Dñi
cis sacramẽtis munitus est. acc̃ i ei mor
te serenatus e. cui multa gla sepultus
est. Sz homo uidet in facie. deus autẽ
intuetur cor. Post paucos dies cuidã
ualde sibi familiari apparẽs: dicebat
se esse dampnatũ. Cumq; miraretur ille
et expauescẽt. penitẽciã ei. et cõfessionẽ.
sacrã eiã cõmunionẽ. et iunctionẽ cõ
memoras: respondit defũctus. Unũ
bonũ michi defuit: sine quo nullum
horũ q̃ enumerata sũt mi pdesse potu
it. Qd est illud inq̃t? Respondit mor
tuus. Uera cõtricio. Licet enim deo pmi
serim cõsilio cõfessoris mei cõtinencia
siue alia q̃ salutis sũt: tamẽ dicebat
mi cõsacra. et si cõualitis observare
nõ potis. Et qa cor magis declinabat
ad transgressionẽ qm̃ ad uoti obsua
cionẽ: nulli pcã merui remissionẽ. Ds
req̃rit firũ ꝓpositũ penitẽdi. Esse hois
hui penitencia sera fuit et ficta: nec ta
men fuisset sera. si fuisset uera. No. Nõ
miror amodo penitẽciã seriã uiri esse
ueram. No. Plures sũt in seculo qs
ego bene noui. qui tempe infirmita
tis cũ timerẽt mori. se inter manus
abbis reddiderũt: et cũ cõualuissẽt
transgressores uoti facti sũt. Uno
preterito apd bonnã uicã dyocesis co
loniensis. uagus clericus quidã sly
colaus nomẽ. quẽ uocãt archipoetam.
in actibus grauiter laborauit: et cũ ti
meret mori. tam p se ipm̃ qm̃ p cano
nicos eiusdẽ ecclie. ut in ordinẽ suscipe
tur. apud abbatẽ nrm̃ obtinuit. Qd
plura? Cũ multa ut nob̃ uidebatur
contricõne tunicã induit. quã fũ chri
sti celerius eruit. et cũ quadã uisiõe
placens auffugit. No. Multi sunt

De contricione.

pacores qui contricionē habē ñ possūt.
et de hoc ipō dolent. Quid g̃ sencendū
est de tali dolore? Mo. Talis dolor
meritorius nō est. qr sine caritate. ppter
tamē aliqm̄ uiam caritatis. Cari
tas et peccandi uoluntas simul in esse
nō possūt. Ad de tali dolore sais Ber
nardus senserit. ūbis et exemplis il
lius docetur. De milite remense q̃ in
ꝑsencia sci Guardi cōmunicatus. mirū decet
Retulit mi fr godefrid sir. Ca. xvj.
ytochus nr quēdā scolasticū sci
andree in colonia. cui in suppiori disci
plina capitlo ceo mencionē fecit. tale qd
cōgisse i ciuitate remensi. Lo ingit tpe
quo remis fui i studio ci dno philip
po ꝑtea coloniensi archiepo. cui magis
et pedagogus erat. cōtigit ibidē militē
quendā ifirmari usq ad mortē.
instinctu dyabli idem miles si bene
meminī. habebat auticam suī filiā cō
sobrinā. Cui tantū cōglutinatus fuit
amore. ut nō āmonicōē. nō excōmuni
cacōē. neq alicq uerecundia humana
posset ul uellet ab ea separari. Timore au
tem mortis uocauit sacerdotē. satis
puram et ci lacrimis de omibz suis pcis
illi facens cōfessionē. Quē ci sacerdos
moneret. ut tā illicitā abiuraret con
mixcionē. ipsam qz psonā cognatā su
am. respondit. Dnē nō possū. Et ille.
Si in tali uoluntate mortuus fueris.
gaudio celestis uite ꝑualeris. i etna
tormenta te suscipient. Qui ite in sua
obstinacōē pseuerante. recessit sacdos.
ci corpe dni. qd secū detulerat ad con
municandū infirmū. Nutu diuino
ecclia domū sacerdotis occurrit sais ber
nardus abbas claraualis. Quē cum
interrogasset. qre infirmū nō cōmunicasset
causa qz que nota erat omibz intellex
isset. ait sacerdoti. Reuerte mecū ad i
firmū. Reuersi autē. ci sais uir mi
lite iam moriturō q̃ salutis erat suā
deret. et ille ꝑter illā solam rem iam
dictā in omibz obediencia spondere
nouisse subuertit. Nūqd nō doles. qd
nō potes habē uoluntatē recedendi
abea? Respondit. Dnē ualde doleo.
de hoc me nō posse dolere. Audito h
uerbo abbas. mox dixit sacerdoti. ut
corpus dni daret infirmo. Mira res.
Statim ut saluator intrauit. facta ē
salus huic domui. Ab illa enī hora
tā pfēē mutata est uoluntas ei puer
sa. ut amplius odiret quā illicite a
mauerat. ita ut sēō uiro ci multis
lacrimis diceret. Gracias deo q̃ me
liberauit. qr mō libencius uidere buf
fonē quā illā. Sicqz in bona cōfessio
ne i pfēē contricione migrauit ad dnm.
Mo. Miror utrū cōtricionē illā me
ruerit ꝑ dcō dolore. siue dnica corpis
participacione. Mo. Xpc in suo sacra
rio ad iudicium intrat. nisi grā eius
perdat. Puto enī ꝑter ordines uiri
sci. gratiam xpi abyssū cordis ei illu
minasse. dolorē sterilem fecundasse. ne
et uir beatus iudicaret de ꝑsumpci
one. et morientis pena crescē in sua
dampnacōē. Ecce hoīs huic contricō
siue penitencia multū fuit sera i pene
morti contigua. uera tamē teste sēō
aliē. p cui merituī illam credit ha
buisse. Mo. Reuera iustor ꝑsencia
morientibz multū est necessaria. Mo.
Hoc sais gregorius manifestat i qdā
omelia. loquens de quodā puero iuue

ne qui se devorandū draconi cla
malat: quē fratrū circūstantiū ord
fugauit· et cōtricōis gram̄ ifirmo
obtinuit· Audi ad huc de quodā uiro
secularī cui cōtricō finalis tā uera
ymmo tam uerissima fuit: ut p eā
nō solū mereret remissionē pcōrū·
ymo eiā glām miraculorum· De cō
tricōne philippi comitis flamucēsis·
Ante hoc triennū Cap̄· xvij·
defunctus est philippus Co
mes flamucēsis· uir potens ⁊ nobilis:
filius ludewini comitis flandrie·
Ante qm̄ moreret· tanta ei contulit
dnūs in ifirmitate cōtricōnē: ut tlis
cōtricio nō essē uisa ī aliquo homiē
nrīs temporib· Quatuor abbatibus
ordis nrī· simul et sepe cōfessionē su
am facē cōstituit: in tantū se accusā:
in tantū plangēs· ut omēs ad lacri
mas pnocaret· Nec ei ista sufficie
bant: quin laqueū collo suo iceret·
rogaret q cōfessores suos ut se tra
herent ī platea dicēs· Sicut canis
uiri: dignū est ut moriar sicut cani·
filias fratris sui ludewini comitis·
qui frūs suas rex grecie· tradiderat
regi francie: cui filiā duxit uxorē·
Quidā dixerūt q uēdiderit eas· De
quo fō plurimū doluit· Deportari
se fecerat ī pauperimā domū ciuitatis
sue: in qua paup spū migrauit ad do
minū· Solens autē prius dnūs tanta
remunerāe contricionē: miraculis
eū glificē dignatus ē tamq dilcm
cōfessorē· Sepultus ī ecia scī Albani
nrīs in qua pē instituerat cōuentū
canonicor· de suis iustis redditibus·
eis stipendia adhuc sanus ordinās:

tantis usq hodie signis choruscat· ut
de remotis regionib infirmi uenientes
ad eius tumbam sanitatē recipiant:
ipsam q terrā circa sepulchrū effodiē
tes secū p bēdictōne deportant· Ho·
Miror utrū gram̄ tanta meruit con
uersacōe ul' finali cōtricōne· Ho· Sam
puto qd caritatē habuit· ante sua in
firmitatē· q sans erat mansuetus et
humilis: si uir aliqs est qui nouit eius
uita· et extrema penitencia· qui magis
hanc glām miraculor assertat extre
me q maxima fuit cōtricōni· qm̄ psti
ne cōuersacōni· Ho· Videt mi qd multi
apud deū ualeant lacrime contricōis·
Mo· Quanti fuit apd deū ualoris·
qm̄ ue pondis: subiecto ī exemplo de
monstrabo· De contricōne cōuēt de
hemenrode q tempe sasmatis cū frede
rico imperatoris mutauit· Capitu
lum

Tempe sasmatis qd fuit inter· xvij·
alexandrū et calixtū sub frederico ipa
tore qui eiusdē sasmatis auctor erat
et defensor: cōpellebant omēs ecclie p
uniuersū orbem romanū lris ipialib
iurare fidelitatē· ⁊ obediencia calixto
que ipē papa creauerat· Resistētes uō
iussi fuit exulare· Cū huiusmōi lrē scrip
bite fuissent cōuentui de hemenrode·
frēs unanimi cōsilio dicerēt se neq
uelle recedē ab unitate: pceptū est ei
ut celerius de romano exirent impio·
Viri illi ītentis diuinū timorē minis
regis anponētes· cū tā res suas ⁊ uen
timenta sua sarcinasset· ordinari q
fuisset in diuisas domos regni francor:
dicebat unus eor uenerabili sacdoti
dauid· mōcho ibidem· · Dat ignora
q a omēs migrabimus de loco isto: Ita

De contricione

eni intentus erat celestibus: ut qd in ex
teriorib; agēt prorsus ignoraret. Cui
ei miranti et interroganti causā ille ne
gotii totū explicaret: maximā i dno
habens fiduciā uir bris respondit. Con
fortatū fres: nō enī deseret dns spantes
in se. Antiphonā que in nocte dicit sup
magnificat fortiter et cū lacrimis cān
tate: q dns cōsolabit nos. Erat autem
dnica ante aduentū in qua ātiphona
est sup magficat. qui celos cōtines thro
nos. et abyssos intueris. terrā palmo
concludis. exaudi nos i geminib; nris.
Ipse uero satis intrans oratorū effudit
animā suā in orōne: ei multis lacrimis
diuinā interpellās clemenciā. Acceles
tes eius cōsilio fres: eandē antiphonā
tanto intencius cantabāt. quanto forcius
cantātes angustia ꝓmebat et ad can
tandū incitabat. Herus pius dns la
crimis seruorū suorū. imperatoris cor im
mutauit: et misse sūt lre festinā
cōne ut maneret oraret q p imperio.
Ex hijs poteris colligē: qui efficaces
sint in auribus dei lacrime contricōis.
No. Potest quis alteri tales obtinē
lacrimas meritis sue pci. No. Qd
alij alijs huimoi grām obtinē possit
a deo nūtis: hales stupius capl̄o cō
ubi apostata mōchus nūtis pris et
hospitis sui sci bernardi p lacrimas
contricōnis iustificatē est. Aliud ha
bes exemplū in capl̄o. xvj. ubi miles
apud remis i eius ꝓsencia cōmuicās
nūtis ipius. p donū contricōis ei in
maximis cēt pcis meruit illuīari.
Ora nullo hor dicit orasse. Item qd
quidā alijs lacrimas cōtricōnis quibus
pcā sua diluant impetre ualeant: di
uersis tibi ostendā exemplis. De religi
osa fria q ter in ebdōda obtinuit mōcho
Recitat lacrimas. ifra matutinas. xix.
nobis hoc āno dōnus walthe
rius alias utlariensis. tr teste qd mō
chus quidā ei mitteret ab abbate suo:
ad cenobiū qdā monialiū ordinis nri.
rogauerunt unā ex eis quā āpliorus
meritis apd deū sentiat p se orare: respō
dit illa. Quid uultis ut ore p uobis:
et monachus. Iuro ut obtineatis
a dno ter in in ebdomada ad sollemp
nes uigilias. hoc ē feria secda. fia quinta
et sabbo. quando longiores sūt uigilie
specialem grām lacrimar cū deuocōis.
Cui illa constanter pmisit: q et hoc
obtineret. Reuersus mōchus ad clau
strū suū grām pmissā stans ad uigi
lias expectauit. et in eisdē noctibus
p orōnes illius mulieris a dno cōpi
ose petit. Illa p spm intelligēs se
exaudītā. eidem monacho p quēdā
clericū familiarē mandauit: et q
iā gratiā petisti pmissā intimauit.
Cum uero alias eiusdē domus iam
dctā grām p edificatōe clerico ren
daret. subrisit ille: dicēs se eo multo
melius scire. utpote qui ab ipā audi
erit. que talem grām impetrāte ponu
it. Recitauit nobis et simile huic idē
alias. in sua sēta iocunditate dicens.
Ios nō estis sci: ego aliqd referam
uobis de sānate mea. sic incipiens.
Fre de femīa que dōno walthero alias uilla
riensi ipetuit a dno gratiā lacrimar. xx.
Cum intellexisse supdcm mō
chū gratiā illā lacrimar petisse
a femina tali religiosa: rogauit ab
batē meū. tūc recent fratis monachu.

ut iceret m̃ tales uisitare feminas: et
cōcessit m̃ statim. Iuenes uacꝫ ad do
mũ cuidam honeste matrone ualde
hospitandi grã: cum stellerisꝫ deside
riũ meũ. dixit michi in loco. Qd ꝗrit
uide istas leggunas? Iulius ego osten
dam uobis mulierē lonā: que qdqd
uult obtinet a deo. Respondi. Talē mu
lierē uide desidero. Et statim ad uerbũ
eius mulier quedã de cubiculo suo egꝭ
sa: uenies ad me cepit mecũ loqui. In
cui aduentu cū m̃ sentirē grãm adesse:
rogaui eã ut oraret p me. Que cũ dice
ret. qd uultis ut orē p uobis? respondi
ut possim deflere pcãa mea. Et illa. Nũq
nõ estis mõchus? Q' pcãa sua ñ pt deflere
re? monachus ñ est. Et cũ instarē qtenꝰ
m̃ grãm hanc obtineret: respondit. Ite
habundanꝫ habebitis. Prima nocte
orans ante lectũ meũ. cũ de pcãis meis
cogitarē. nec tamē mulieris pmissũ
minus attenderē: cepi ita habundanꝫ
et supꝫ morē solitũ flere pene usꝫ ad me
diam noctē: ut tandē timēs capiti meo
uix me cohibere possem a fletu. Que c̃
m̃ mandasꝫ qd tali nocte grãm illam
lacrimax m̃ ipetrasset: iterũ reiisus sũ
ad illã et salutatus sũ ab ea dicēs. Di
cite m̃ in caritate: qualiꝫ m̃ obtinuerī
tis grãm illã? Que respondit m̃ sic hui
uerbis. Primo quidē dnm̃ durũ inuenī:
et dixi ei. Dñe nõ euades manus meas
nisi mõchus ille hẏeat grãm lacrimarũ.
Et statim cōcessit tibi. Adiecit et tertiũ
exemplũ de simili materia. Item de eo
dem monacho qꝰ eidē walthero eandē grãm ob
tinuit. Ca. xxj.
Alio inquit tempe tinuit. Ca. xxj.
rogaui unũ ex monachis nrīs
lone opinionis uirũ. ut rogaret deũ p
me. Qui cũ m̃ daret orationē qd m̃ uel
lem a deo impetrī: uolens simonis eius
fiduciã plure respondi ei. Iuolo ut ob
tineas michi post missã grãm lacrimarũ
quibꝫ pcãa mea deplangã. Et pmisit
m̃ multũ confidenter. Sequenti die cũ post
missas moram facerē ante qddã altare. ꝗ
essem solus in orōne: tanta m̃ affluꝫ ha
bundancia lacrimarũ ut mirarer. Prea
cũ uidisꝫ me supdictis mõchus. corpe q
dem iuuenis. sꝫ moribꝫ ualde maturus.
cepit m̃ signare si bene estꝫ mecũ: grãm
notans m̃ collata. Ego signũ eī nõ intel
ligens. et ante porem illũ dicēs: qsinu
qd signaret. Qui dixit m̃. Nũqd nõ co
piose hodie habuistis lacrimas? Quē
cũ interrogasse si uidisꝫ me lacrimantē:
respondit. Estis uos tã stultus qd puta
ts me uidisse? Ego minui sanguīe. nec
licuit m̃ dcis missis morari in oratorio.
Tunc interrogatus a me quomõ m̃ grãm
eandē obtinuisꝫ: respondit pene sicut su
pdicta mulier. Dnm̃ inqit primo durũ in
uenī: sꝫ dixi illi. Cace dñe nõ dimittã
te: nisi facias qd rogo. Iuis iubis plac
tus. exaudiuit me. Mo. Miror lonitā
tem dei. qd cogi pt et uult a seruis suis
et ancillis: quomõ pī dulcissimī cogi so
let. a filijs et filiabꝫ dilectissimis ab eo
nutritis. Mo. Qui eũ pfiē diligũt
nullã ab ipo in orōnibꝫ suis pcauntē re
pulsam. si tamē salutī contraria nõ fue
rint q petunt. Mo. Si dns confert alī
cui in orōne lacrimas ul' alia lona sig
na cōtricois. et uult illa ab alijs uideri
est ne et pcaulosii? Mo. Sedm intēcī
onē orantis: pendet solucō hui' qstionis.
Si ei placet ut alij lacrimas eī uideant.
quatenꝰ p eas edificentur. ipe tñ hũilitā

rem in corde custodiat: meret. Sin autem:
demeretur. De mõcho ad cui lacrimas
dyabls respexit cui cor ei iani glã extollebat. xxij.

Monachus quidã magne opinionis tenebat in quodã nouicius fuit de quodã monacho. qd die quadã cũ lacteret in oratione cui qddã alme. et dns ei tantã cõtulisset gratiã lacrimarũ. ut etiã irrigaret terrã: et ĩmissione dyabolũ ut postea patuit. cordi eius subortã ẽ inanis gloria. ita ut dicet intra se. Si nã uideret aliqs mõ istã gratiã. Mox hys q ĩmisit affuit: et ad lacrimas eius stans a latere diligẽtissime respexit. Et sic figurauit eũ se in specie nigri monachi. Leuans oculos mõchus. tã ex horrore mẽtis qm ex nigredine uestis demonem tocius superbie esse auctorẽ deprehendit. et quẽ p uiciũ inanis glie inuitauerat. p uirtutẽ et signũ sce crucis fugauit. Ob huiusmodi praeuia iuberet a dno oratiõi intrare cubicũ et claudẽ hostiũ sup se. hoc est uitare laudẽ humanã. No. Si nosti ad huc aliq de contricione exẽplã. ut edisseras obsecro. Ego. Cogitãti mihi de cõtricione. alia atq alia occurrunt exempla. in quibus xpc tocius virtutis auctor glorificet. et pentitẽs omnis consoletur. De clico q puellã iudeã stupuerat. quẽ eũ uidet accusare uellet ĩ ecclia tã ĩtimi. obmutuerũt. Capln. xxiij.

In ciuitate quadã anglie puella qdã habitauit. uidet ciuiscdã filia. a sedim genus suũ satis speciosa. Hanc iuuenis quidã clericus epi eiusdẽ ciuitatis cognatus. et ecclie maioris canonicus uidet cõcupiuit. et uerbis amatoriis ad cõsensũ siue libidinis eũ multo labore inclinauit. Ad cui amplexus dum aspiraret et nimis incendijs estuans. eam cotidie ad cõmixtionẽ solliciteret. respondit illa. Patri meo mlta sũt dilecta. qui in tantũ custodit me. ut neq ego ad te. neq tu potis uenire ad me. nisi in nocte sexte ferie que paschalis uestrũ pcedit. Tunc eũ iuuen laborare dicunt quadã infirmitate. q Laurus sagittinis dicit. arcã qsã occupari. alijs tunc minus intendẽ possit. Juuenis hec audiens et ob amoris nimietatẽ pene ratione caret. oblitus xpiane religionis. ĩmemor dnice passionis. nocte eadem ad uirginẽ uenit. a uisq manu tinũ eũ illa dormiuit. Judeus uõ pater puelle ante lucẽ cũ lumine cubiculũ intrans. uenit ad lectũ filie. uolens uidẽ quomõ iacet. ut si forte opus necesse haberet. Uidensq ad latus eius tã dcm iuuenẽ cubantẽ. expauit et infremuit. utrũq occidẽ cogitans. Cognoscens tamen qd esset epi cognatus. timore uiuus manũ cohibuit. et eũ multa ira exclamauit. Qd facis hic o male xpiane. Ubi ẽ fides tua. ubi ẽ religio tua. Traditus es iusto dei iudicio in manus meas. Si nõ timerẽ dnm meũ epm. ni occiderẽ te. Ille times et uenia postulans. cũ maxima cõfusione eiectus ẽ. Die cadẽ eũ epc sollepne officiũ ad nonã esset celebraturus. et iuuenis idem utpote ebdomadarius epla̅m legitimus. timuit eũ tam immũda cõscientia ad sacrũ mysteriũ accedẽ. timuit pter notam alteri uicem die tali cõmittẽ. timuit tam turpe pcm tã recente pcõfessionẽ alicui aperire. Et eũ uiciis eruiescẽtia sacris uestibus induitus coram epo staret in loco suo supdcis iudeus

multitudine uidere stupatus cū magno
strepitu intrauit ecclesiā: epō de cognato
suo facē uolens sermonīā· Quē ut iu
uenis uidit· et bene intelligēt ad quid
uenissē· cepit timere· pallē· tremē: a di
cē deo in corde suo· Dnē deus liberā me ī
hac hora et ego tibi pmitto qd de cetō
te nō offendā: ymo de hoc pcō ē satis
facā· Creator pissim qui odit culpā
et diligit naturā· mox ut hoīnē cōtri
tū uidit· cōfusionē quā timuit in ca
put infidelū conuertit· Mutāte epō qd
quereret iudei in ecclia· maxime tali
die qūdo xpiani dni sui repsentāt pas
sionē: annuit ut starent· Illi āpli
se ei psencie ingerentibz: statim ut ora
ad clerica accusationē aperuerē: pua
ti suis uocabz omēs obmutuerē· Ipsēs
epē ora iudeorz conē se hiancia ī nulla
uerba ex eis resonāta: putans qā ad
hoc uenisset ut diuinis mysteriis illude
rent: cū indignacōē omēs de atrio eccie
expelli pcepit· Clericus uero diuinā in
se expertus clemenciā· statim cōplexo of
ficio· accessit ad pontificē: cōfessus ē cul
pam: suscepit penitenciā· Epē misē
ricordiā dni āmirans et glorificans· tum
p magnitudīē miracli· tū pter penitēciā
cognati· idem suasit ac pūuasit ut puel
lam a se defloratā p baptismi grām re
nouatā legitime ducēt: malens illū
fieri uir pius et iustus ecclīasticus ca
rere bñficiis: quā illā multis expositā
periculis in paternis manē delictis· Cle
ricus nō ingratus diuini beneficij sans
facē cupiens deo p pcō cōmissō· conui
sus ē postea in ordīe nro: similiē et ei
instinctu puella· Hec in sepius recita
uit quidam religiosus alius ordinis
nri· Ecce uides qntū boni oprata sit in
hoc homine cōtrito· Lapsū erexit: iu
deos elingues fecit: puellā infidelē ad
fidem pduxit· No· Bene uideo· āmiror
et gaudeo· dei qz bonitatē ēca nos ī mul
tis cōsidero· No· Qia sermo ē de iudei
uis ad huc audire hystoriam·
huic ex pte similē: ad honorē fidei nrē
atqz xpianorz cōfusionēqz uideor: No·
Anima mea scit talia audire· Sonat·
De ūgīe hebrea a quodā īpregnata· qm
cū patres primū crederēt messiam· pepit
Iauitate ut opinor filiam· Ca· xxiij·
Wormacia iudeus quidā manebat: filia
am habens formosā· Hanc iuuenis qdā
clericus in uicino habitans ad āmauit:
deuirginauit· et īpregnauit· Erant enī
domus illorz sans cōtigue: et poterat de
clericus sine nota frequencā intrare: et
plurimū loqui cū uirgine· Illa intelligēs
se concepisse: dixit iuueni· Cōcepi· Qd
faciam: Si cognouerit pr meus: interfi
cet me· Respondit clericus· Noli timē·
Bene literato te· Si dixit tibi pr tuus
ul mater· Qd est filia: uenter tuus tu
mescat· uideris nobis cōcepisse: respōde
bis· Si cōcepi nescio: hoc scio qā uirgo
sum. et nondū uirū cognoui· Ego bñ
agam cū illis ut bene credant tibi· Ille
diligentissime cogitans qualiē puellā
literaret: huiusmodi trupham inuenit·
Tollens harundinē in silencio nocis
ad fenestrā camere· iuxta qm illos dor
mire nouerat accessit: et uerba huiu
modi p īmissā fistulam sibilauit· O
iusti et deo dilcī· pprijs noībz eos expri
mens· gaudete: ecce filia mea uirgo cō
cepit filiū: et ipē literator erit pli uri
isrl· Statim paululū retraxit fistulam·

De contriacone.

Ad hanc uocē iudeus expgefactus: et
ait uxorē suā dicens ei. Sluggi nō
audisti. qd nobis locuta sit uox celica:
Respondit mulier. Non. Et ille. Oremus
ut et tu audire merearis. Dum hec
clericus ad fenestrā stans. ꝗ diligenter
qd loqueret auscultas. et post modicū
eadem uerba q̄ sup̄ repetiuit amp̄ addi
cit. Magnū detrimū filie uē honorē et
ylē: magnā curā adhibē: et cū mlta
diligencia seruare puerū. de ei uirgine
o corpe nasciturū: ipe enī est messyas
quē expectatis. Illi exultātes et de reue
lacōne pē repticionē fā cercores: uix
diem expectare potuerūt. Puellā cōside
rantes intumescere aliqnt̄ utero cōce
pisse: dixerūt ad illā. Dic nobis filia:
de quo concepisti. Qui illa. sicut edocta
fuāt. respondit. Et uir p̄ gaudio sese
capientes: nō potuerūt se continē qn fa
miliariby suis dicerēt. qd ab angelo au
dierunt. Illi alijs recitantes. fama di
latante diuulgatū est p ciuitates et
castra. qn talis uirgo messyam peperi
ret. Instante tempe parturiendi mlti ad
domū puelle cōfluxerūt iudei: cupiē
tes noua natiuitate diu desiderati leti
ficari. Sed iustus deus uanā spem iuq̄
cōuertit in fabulā: gaudiū in tristiciā:
expectacōne in cōfusionē. Et merito.
Quor prēs olim cū herode de natiuita
te salutifera filij dei turbati sūt: decuit
ut istis temporibus tali illudent̄ fantas
mate. Quid plura: Affuit hora ut
parēt misera: et ecce sedm cōsuetudi
nē mulierū. dolor. gemitus ꝗ clamor.
Tandē enixa est infantem: nō tamen
messyam sed filiam. Quo cognito: ual
de cōfusi. et turbati sunt iudei. Et ꝗdā
unus cū multa indignacōne puellū pre
de apphendens: allisit ad parietē. No.
Qd post hec actū est de puella: Ao. Pa
ter eius cōfusionē suā grauiter ferens af
flixit eam: et cū tormētis extorsit ab il
la cōfessionē uocis doli. No. Miserabile
fuit qd uirgo infidelis ab hoīe fidelī se
ducta ac corrupta: nō est ad baptismi
grām ut sup̄dcā puella p̄ducta. No.
Forte clericus hoc efficē non potuit. uel
pocius nō curauit: magis gaudēs de iu
deor cōfusione: qm̄ de puelle illuīnacō
ne. Si ut dicis miserabile est nō bapti
zatā nō illuīnari p baptismū: mlto mi
serabile est qd hodie ab eēsiā cōpellit̄ bap
tizata redire ad iudaismū. No. Casum
istū audire desidero. Ao. Ite de puella
iudea apd louaniā baptizata. C. xxv.

Hup ciuitatis iudei louaniensis
filia. tali ordine conuersa ē ad fidē.
Clericus quidā renerus nōīe. capellanus
ducis louanie. solitus erat intrare do
mū iudei eiusdē ciuitatis: et disputare
cū eo de fide xpiana. Habebat autē filiā
puellā. que ualde diligenter intendebat
disputacōni. sedm capacitatē intellectus
sui: pondera tam uerba clerici opponē
tis qm̄ illa iudei respondentis. Sic qn̄ sensi
p diuinā dispositionē imbuebat̄ ad fidē
catholicā. Suasa eadē a clerico secrete
tamē contrita est: in tantū ut diceret
se uelle baptizari. Adhibita ē ei mulier
que sine nota puellā de domo pris edu
ceret. Quā clericus iam dcās baptizari
fecit: eamq̄ i monasterio ordis cisterciē
sis. qd parcus dicit̄ loquitur. Cognita
eius conuersione pr̄ infidelis doluit: mlta
tamq̄ pecuniā offerens duci. quatenus
sibi restituerent filiā. quā furtim cōque

lur fuisse sublata. Dux uero ei uoluit pri
restituere filia: iudeo scilicet xpiana restitui
et walcherus clericus dicens. Dne si hi
scelus commiserit contra deum et sponsa ei
nuqm saluabit ata sua. Restitui ei a dno
walcherus alias uilaricensis. Iudeus uide
se frustratum spe qua habuit erga ducem
corrupisse dicitur dnm hugonem epm
leodiensem. Qui iudeo in tantum fauebat
ut conuentui sanctimonialium de parco uis
suis mandaret: quatenus illi filia restitue
rent. Iniente uero iudeo ad ia fatum
cenobium. ei amicus et cognatus suis:
uirgo infra constituta ei illoq. de. adue
tu prorsus nil sciret: sentire cepit feto
rem magnum. ita ut palam dicat. Nescio
unde sit: fetor iudaicus me grauat. In
terim iudeus pulsantibus ad fenestra. ei
puelle dicit abbissa ut puto. filia ka
therina. sic enim uocata fuit in baptismo.
patetes tui uolunt te uidere: respondit illa.
Ecce. iste est fetor quem sensi. Non uidebo
illos. Et nec acquiescit exire. Anno pri
mo accusatus fuit idem epc leodiensis
p eadem causa. coram dno engilberto archi
epo colonie. in synodo eius: et preceptum
fuit ei ne de cetero molestaret supdictum
cenobium p puella baptizata. Tunc qdem
contriuit se nec obediuit. Postea uero
uis suis puellam citauit leodium. sub pena
excomunicationis: pri suo responsuram su
p obiectis. Venit katherina: sub bona
tamen custodia. Allegatum est p iudeo qd
infra annos rapta fuisset: et uiolenter
baptizata. Et dixerunt quidam puelle.
Katherina. dictum est nobis qd uelint
redire ad patrem tuum si permiseris. Res
pondit puella. Quis hoc dicit: Respon
derunt illi. Pater tuus. Tunc illa clara
uoce tale protulit uerbum. Pater meus
recte mentitus est p medium barbam suam.
Cumque ad huc instaret aduocatus iudei:
commotus walcherus alias uilaricensis. ait
illi. Magister uos loquimini contra deum. et
contra honorem uestrum: scitis p certo si
ad huc unum ubum loquuntur fuitis contra
puellam. ego laboraro apd dnm papam ut
penam uobis in omnibus causis imponat si
lentium. Tunc ille timens: secrete respondit
alium. Done alias. qd nocet nobis si po
tero pecuniam extorquere a iudeo: Ego nich
il loquar qd obesse poterit puelle. Qui
mox ut salarium suum accepit: dixit iudeo.
Non audeo de cetero loqui de hac causa. In
no preterito quido domus g'uido alias cla
rauallis uisitauit in epatu leodiensi. eiusdem
epm conuenit. monuit. et rogauit: quem
intuitu dei et honoris sui cessaret a uera
cione puelle iam xpo dicate. Cui epc res
pondit. Bone dne alias. qd ad nos de
causa ista: Respondit alias. Bene ad
me: duplicem et causam. Primo. qm homo sum
xpianus: secundario. qa domus illa in
qua deget de linea clarauallis e. Et adie
cit. Puellam et causam eius sub protectione
dni pape constituo: et sup litras contra illam
a nobis datas appello. Tempore capli ge
neralis litras a dno papa contra epm im
petratas p allem nrm misit pori de parco:
ut si forte epc ad huc conuentum uexare
pter puellam attentaret. eisdem se litis
defenderet. No. Sicut paulo ante in epi
anglie edificatus sui miseria: ita in hui
epi scandalizatus sui auaricia. Ajo. De
fensores eius dicit eum non esse principaliter
hoc negocio amore pecunie: si zelo iusti
tiae. Quibus minime credit. qm si agita
retur stimulis iustitiae: nequaqm coger

puellā baptizatā uirgine xpo cōsigna
tā et in religione xpiana. etiā sup etate
feruentē ad iudaicā pfidiā redire. Mo.
Hoc et in uidet. Mo. Occurrit in hui
exemplo aliud ex pte simile. de quodā
milite seculari. ita ut ex ipo suo fō. sepe
dō pōtifici exponari uideat. sentēcia il
la ypherica. Ecrulesce sydon ait mare.

De puella in Linse baptizata. Ca. xxvj

In illa nobis uicina. que linse dicit.
infra hoc triennium quedā puella iudei
ancilla filia. baptismi desiderio diuinitus
accensa. ad quandā feminā cuiusdē uille
uenit. et qm baptizari uellet satis sim
plicē intimauit. Cui suasū est a muli
ere ut conradū militē adiret. uoluntatem
que suam exponeret. Quod cū fecisset.
ille gauisus ualde. pollicitus ē. qm et cō
silio. auxilio. ul' temporali subsidio nulla
tenus deesset. Die qndo baptizanda erat.
dixit ad militē. Dne pauiate ne uideat
me pater meus infra hoc triduū. qa si
ab eo uisa fuero tanta erit qd uerū opor
tebit me redire ad iudaismū. Posite sū
milite pauiate circa amiteruū hoies
armati. qui et iudeū uetarent intrare.
et puella secure posset intrare. siue ex
ire. sine illius cōtemplacōne. Pauī
te deo baptizata est uirgo. et uocata ē
elyzabeth. Pauca diebus elapsis post
baptismū. occurrit mater infidelis. et
ait. Bona filia reuertē ad iudaismū.
Respondit illa. nō possum. qm xpiana
sum effecta. Tunc mater ait. Ego tene
tibi auferā baptismū. Volens puella
plaire qd mater dicē uellet. respondit.
Quomō hoc faceres. Ego inquit iu
dea tribus uicibus te sursum trahām per
foramen latrine. sic qm remanebit ibi
uirtus baptismi tui. Qd uerbū puel
la audiens et credens contē matrem
spuit. fugiens ab illa. Qdictus miles
cū sit etate iuuenis. nec tamē multū
diues uirginē loco filie nutrit. uolēs
illā tradē uiro. ul' in aliquo locare mo
nasterio. Mo. Quid dicturus est epc
leodicēsis in die iudicij. cū audit hūc
militē de ūginis hui cōuersiōe glari.
Mo. Non est nrm epos iudicare. cū
sepe a multis multū sine causa etiā
qndoq iudicentur. De clerico q dixit
epos alemanie ñ posse saluari. xxvij

Clericus quidā parisius ante pau
cos annos uerbū terribile cōtra
epos locutus est dicens. Omnia cre
dere possū. si nō possū credē qd umq
aliquis epc alemanie possit saluari.
No. Quare magis iudicauit epos
alemanie. qm epos gallie. anglie.
longobardie ul' tuscie. Mo. Qa pe
ne omnes epi alemanie utrūq habē
gladiū spiualem uidel et materiale.
et qa de sangine iudicant et bella exer
cent. magis eos sollicite esse oportet
de stipendijs militū qm de salute aia
rū sibi cōmissarū. Inuenimus tamē ex
ipis coloniensibus qui pontifices simul
fuerūt et duces. aliquos fuisse scos.
brm uidelicet brunonē. scm herimannū
et scm annonē. Occasione uerbi ia
dicti clerici. recordor et alterius cuidā ubi
ad huc terribilis a quodā defuncto ipo
epos prolati. De mōcho claraualli
qui ñ acceuit regre epatū. C. xxviij

Claraualle nris temporibus mōchus
quidā in epm electus est. Qui cū eccle
sie requireret. et ille omnis suscipere re
nueret. imperiū abbis eius acessit.

si impetrauerit nō acquiuit. Et cessauit est ab eo. atq; nō multo post defuit.
Qui autē sibi familiari manifeste apparens post mortē. requisitus de statu suo. et si aliquē timeret de illa in oledientia. Respondit. Non. Et adiecit. Si obediens fuissem. et epātū illū suscepissē. damnatus essem eternaliter. Subiunxit uerbū ualde terribile. Ad hoc inquit iam deuenit status ecclie. ut nō sit digna regi nisi regibus plaris. No. Sēm wilhelmū epm qui ante paucos ānos defunctus ē. esse de numero electorū ceria eius testant miracla. No. Puto illū uerbū tam horribile contra epos preferendo. resperisse ad multitudinē malorū. et ad raritatē bonorū. et qd eandē raritatē exigat malicia subditorū. sicut testatur sacra scriptura dicēs. Qui regnare facit ypocritā. pter pcā ppli. No. Relinquat ergo hoc oracō. qm ea que residua sūt de contricōne audire desidero. No. Qd dictū est de puellis baptizatis. et de epis. ad contricōnē pertinet. qa in adultis sine cōtricōne nichil saluris operatur baptismus. et epi est mederi cōtritis corde. cōfessiones illorū recipiendo. et penitencia uniuīgendo. Unde qa pauca nri temporis epi in tali phisica studet. et practica eius munus exercent. iuste aliqndo a subiectis et infirmis iudicātur. De epo lilardie q oādit xano epo mogūtinēsi notā sibi cōmissorū cartula cōscripta. xxix.

Tempore frederici imperatoris aui huius fredici qui nūc regnat. sedente xpiano epo moguntie iuxta quendā epm lombardie. requisitus est ab illo si nosset omes episcopi siui homines. Subridente epo ac respondente. puto epatum meū nō minorē ēe tota lombardia. et pauit bonus ac sollicitus epc ille. considerās periculū eius in reddenda ratione. No. Et merito. Quomodo ergo unus homo tot ecias regē posset sine periculo. No. Visio quedā satis terribilis memorie occurrit. que et supdcās respondet et nris temporibus uidetur ēe impleta. Cui tenor talis ē.
Visio quēdā de salinate romani ipi. de colonia ecclie coloniēsis. de era scā. q ad

Frater simon cū esset uicū aurpi. in oōne ante altare scē dei genitricis marie. audiuit uocē dicentē sibi. Mone pastorē tuū superiorē. q dicet. Oues tue fundent sanguinē. Et pcipe ei. ne semet et eas interficiat ueneno. Nam et posuit cor suū in uentres luporum late hiantū. Membra mea incipient cōmoueri. a crudeli bestia. q homo facta est. Et et clama uindicē magnā dei omipotētis offensā. et dic. Nisi cōuertamini et emendemini occidemini. et in ignē eternū mittemini. Inimici mei uindicabunt iniurias meas. Post hec apparuerūt oues quinq pinguissime. ac deinde boues tres macilente. Pōdūm quererē qd significarēt. responsum est. Quinq oues āni sūt quinq magne habundancie. et boues tres āni famis ualide. Et iterū. Falsi romani excitabunt crudeles rumores. et iniquo cōsilio suo diuidet potestatē romanā. Et iterū. Iherlim capiet et destruetur. et inimici mei uindicabunt uā meam. qa polluerūt uias meas. q quibz egoipe ambulaui. Fame maxima arrabuntur. Celi et terra treme

De contracione.

nt. Sed homo nō unlt tremē a
crudeli bestia. Postea sol conuertetur
in tenebras. Deinde ueniet dies halēs
longitudinē diei duor. Post obitum
vrbaconē autē solis. sicetur qd crudeli
bestia ostentabitur decem tribuq.
que clause sunt. Ipsuq; sicut felis. sal
mēbror meor sanguinē fundet. qm
tūc pscutiones antiq aperient. Idcō
ipsuq; parere se. ita ut recte uiuat.
in hac breui uita. Post hec frater sy
mon uidit demonem lorcatū ī gale
atū. habentē squamas tāq; piscis
qui uocatur carpo. Pupille oculor
eius tenere et ardentes tamq; facula.
que a uento agitat. De ore et naribus
eius procedebat flamma sulphurea.
Dentes eius partim albi. et partim
sulphurei. Post hec fēa est uox. Post
cōtenebracionē solis suscitabit crude
lis bestia arte mala quosdā iudeos
tamq; a mortuis. qui tamē nō erūt
iudei sī falsi nūcij. dicētes se a mortu
is resurrexisse. ueris iudeis spē uanā
promittētes. et ī infidelitate sua et ī er
rore iudeos fouētes. et multos decipi
entes. Et adiecit. O colonia deplo
ra calamitates tuas que ueniēt tibi
qm nō solū ex culpa solius epī. sī etiā
ex cōmuni peccō ueniēt mala supdicta.
Iscriptamē ipse epc plurimū deleret
dolere. qm ipse omnibus alijs ē planus.
Hanc uisionē cōuentus nr missus su
p monte stromberg. ibidē repit. Eodē
anno capta est ihlm et terra sancta.
qd in eadē uisione fuit pdictū. No.
Interpitacionē hui reuelacois nosse
desidero. Parum michi tractare ui
detur de hijs que nrīs temporibus cōti
gerūt in epatu coloniensi. prim de
aduentu antecepi. No. Quod autē
fēa sit hec reuelacō in epatu colonie
si. et ad eidē diocesis epm ex fine ei
colligo. si quis fuit idē symon penitu
ignoro. Pastorē hunc supiorē adol
phum epm intelligo. qui post mortē
henrici imperatoris. quasi uenale im
perium habens. ueneno auaricie seip
sū infecit. plurimosq; interfecit. sed
mirū. Posuit enī cor suū id ē cōsiliū
suū in uentres lupor. ad thesauros
richardi regis anglie late hiantū.
quor cōsilio ottonē saxonē filiū so
roris eius in regē romanor elegit.
Et tunc crudelis illa bestia sal auā
ricia fēa est homo. id est hominibus ina
sociabilis et cara. ut ei zelo xpiane
potestates a iustitia et fide mori neg
ligerent iuramenta. piuria pupil
dentes. Missis ē eodē tempore cardina
lis colonia. qui ottonis electionē con
firmaret. principes q a iuramēto qd
friderico qui nūc regnat fecerāt absol
uerent. qd magis ut rei eventus patuit.
imperij fuit diuisio q cōfirmacō. Ab
illo tempore principe incendijs uastan
tur. et ecclesie depredant. sanguis
multus fundit. adolphus deponit.
colonia obsidet. Tūc ipleta est pars
extrema hui uisionis. o colonia de
plora calamitates tuas. Ve. Impera
tio epatus eiusdē adolphi. cui pcessis
sent anni magne habundāciae tres
fuerūt āni tante sterilitatis. ut ī pri
mo āno modius siliginis uendetur
marca argenti. Reliq hui uisionis
nimis sit obscura. nec patent meo ī
tellectui. No. Tempe diuisionis ro

manu imperij · dñs Innocencꝰ papa
a multis iudicabatur · ita ut eũ dicerẽt
eiusdẽ salsinatis auctorẽ · primo prem
ottonis nimis fouendo · postea eundẽ
amplius prosequendo · Mo · Propter hoc
cũ idem beate memorie innocencꝰ die
quadã sermonẽ rome edificatorium fa
ceret in ppło · tolles capocius q̃ ottoni
faueba · eius sermonẽ interrupit dicẽs ·
Os tuũ os dei est · sꝫ opa tua opa sunt
dyabli · Mo · Peto ut nũc reuertaris
ad cõtricionẽ · a qua occasione quor
dam ulor sans digressũ est · Ao · Tan
ta est uirtus cõtricionis · ut nullũ ei ob
stare possit peccũ · nõ piuria · nõ hõci
dia · nõ furta · nec usure quidẽ · De con
tencione scõr anglor cũ demõibꝫ paãa quid

Recitat nũ senex usurarij pẽtiẽtis · xxj ·
quidã sacerdos et mõchus ni
gri ordinis nacione saxo · rem memo
rie dignissimã de quodã usurario · sicut
cõstat michi si scripta sit · Dixit quẽ
dã fuisse usurariũ diuitẽ nimis · qui
duisarũ ecclias thesauros loco pigno
ris tenebat · Cui cũ esset in extremis
anarice · paucissimis est pemptoria infir
mitate · Tunc primũ in se reuersus licet
sero · cõsiderare cepit pondus usure · tor
mẽta gehenne · difficultatẽ penitẽcie ·
Et uocans ad se quendã nigri ordis
abbatẽ sibi familiarẽ · dixit ei · Dnẽ g̃
uter infirmor · nõ possũ aliq̃d de reb
meis ordinare · neq̃ usuras receptas
restituere · si uolueris de aia mea deo red
dere racionẽ · pcor meor in primitie ab
solucionẽ · omia bona mea tũ mobilia
q̃m ĩmobilia potestati tue subiciã · ita
ut de illis q̃d nobis uisũ fuerit facias ·
Cernens abbas hominẽ contritũ · et
uere penitentẽ · respondit · Ego deliberabo · festinans q̃ ad epm · illa usurarij
et exposuit · et q̃d cõsilij ingessit · Res
pondit epc · Bonũ mi uidet ut p aia
eius spondeas · ut substancia suscipias ·
dicitur ut ecclie mee thesaurũ michi
restituas · Mor abbas ad egrũ rediens ·
ait · Ego deliberaui · ut bona tua susci
piã · et p peccis tuis deo spondeã · Respõ
dit infirmus · Nunc cõsiliũ meũ est · ut
abbas curribꝫ omia mea pius efferas ·
et me nouissime tollens · nullũ pace
ris ĩpedimẽtũ in efferendo · Habebat
enim duas archas plenas auri et argen
ti · pignora eciã plurima in uasis lib
uariis q̃q̃ ornamẽtis · frumẽti uinũ et
supplectilẽ multã · pecora q̃q̃ infinita ·
Tunc abbas pius omibꝫ pmissis · nouis
sime in gestatorio ponẽs infirmũ · pe
rauit ad monasteriũ · Et mor ut ille
mõsteriũ intrauit · spm exalauit · Ab
bas uero nõ ĩmemor sponsionis · inq̃ntũ
potuit usuras restituit · plurimas p
illius anima largiens elemosinas ·
Residuũ in usus fratrũ cõuertit · Po
sitũ est corpus in oratorio · chorus psal
lencium circa illud ordinatus · In ipa no
te cũ fres attencius psallerẽt · quatuor
uiri spc apparẽtes ferentes a pte sinis
tra circũstabant · Quibꝫ uisis · uiri fres
omes · excepto uno seniore fugerunt ·
Et ecce uoce angli sci cont q̃tuor de
mones a pte dextra se ordinauerũt · Mor
q̃q̃ is qui primus inter demones uide
batur · in illud dauticũ erupit · Dixit
insipiens ut delinquat ĩ semetipso · nõ
est timor dei ante oculos eius · Hoc ĩ isto
homine ĩpletũ est · Alter dixit · Qm
dolose egit in cõspectu eius · ut iuenat

iniquitas eius ad odium. Cui ter
cius subiunxit. Iserta eius iniqtas
et dolus: noluit intelligẽ ut bene a
geret. Quartus dixit. Iniquitatem
meditatus est in cubili suo: astitit
omni uie male: malicia autẽ nõ odi
uit. Tuc simul omnes dixerũt. Si deus
iustus est. et ulti eius uera. homo iu
ste noster est: qa omn hor reus ẽ. Rec
ponderũt sci angli. Si contra eũ car
men dauitici psalmis predixit. Dixerũt
demones. Ista nobis sufficiũt. ad ei
dampnacionẽ. Ad qd angli respondẽ
runt. Ex quo uos taceatis nos incep
ti psalmi residua psoluimus. Air tracꝫ p
mus. Dne in celo misericordia tua. et ue
ritas tua usq; ad nubes. Cui sedis ad
iecit. Iustitia tua sicut montes dei: iu
dicia tua abyssus multa. Terrenis
uero. Homines et iumenta saluabis
dne quemadmodũ multiplicasti miseri
cordia tuam deus. Cumq; quartus
subiunxisset. filij autẽ hõim in tegmi
ne alarũ tuarũ sperabunt: simul in hac
nocte eruperũt. Qa deus iustus est
et scriptura solui nõ potest. filius hic
hominis noster ẽ. ad dnm cõfugit:
ad dnm ibit: qa sub tegmine alarũ
illius speuit. Inebriabitur abundantia
de domus eius. qui se lacrimis cõtri
tionis inebriauit: et torrente uolup
tatis sue potabit eũ. Qm apd ipm
est fons uite: et in lumine eius uidebit
lumen. Ad hanc nocte demonibꝫ cõfu
sis et obmutescentibꝫ: celestes mulcij
animã contrita peccatis tollentes. il
lis locutus fuerit de quibꝫ saluator in
euangelio dicit. gaudium est i celo an
gelis dei sup uno peccatore penitentiam

agente. No. Quid amplius profu
it huic usurario: elemosine an cõtri
cio: No. Hoc secure dico: qa si cõtri
cio defuisset: modicũ illi elemosina p
fuisset. Vis audire qmodo deus accep
ter elemosinas usurarij: No. Audio
et desidero. Sho. De cõtricione usurarij quẽ
buffones ex elemosinis suis orte deuora
Multorũ ore uerũ. Cap. xxxij.
celebratur ad huc colonie:
factũ cuiusdã usurarij in ecia sci geor
gij sepulti. Qui cũ esset diues et auã
rus. tandẽ diuina misericordia cõpunctus
sacerdote adiit: cõfessionẽ fecit: et ut
deũ de suis peccis placaret pollicitus ẽ
qa omnia sua p illius nome pauperibꝫ ero
garet. Cui sacerdos respondit. Inde
de pauperibꝫ tuis elemosinas: tu ut cistã
ex eis impleas: claudes qꝫ illã. Qui cũ
die altera eandẽ archã aperuisset. quot
ibi posuerat elemosinas: tot in ea re
perit buffones. Cui cũ sacerdos dixit.
iudes nũc qmodo deo placeant elemo
sine de usura: Terrenus ille respondit.
Dne qd faciam: Si uis inquit sal
uus fieri: hac nocte inter uermes u
tos nudus iaceas. Mira cõtricio. Ille
iuxta tale stratũ nimis abhorreret:
uermibꝫ tamen morituris ĩmortale
ponens. tũ timore gehenne. tũ amo
re celestis patrie nudus se sup ũmes
iactauit: sacerdos uero ipam archã
clausit. et abiit. Qua die postea cum
aperuisset: nichil ptter ossa hominis
ibidem inuenit. Que in porticu pdã
mris sepulta. dicunt tante esse uir
tutis: ut usq; hodie nullus buffo
ĩuinos eiusdẽ uinus possit intre. No.
Si elemosine usurarioꝫ uertunt in

buffones: reliqua eor substancia
quales ex se gignet uermes. Mo·
Vermes infernales · uermes imor
tales: de quibus p ysaiam in persona ta
lium dicitur · Vermis eor nõ morie
tur · et ignis eor nõ extinguit: et erit
usq; ad satietatem uisionis omni car
ni · Subtus eos sternetur tinea: eor
pora eor comedent imortales uer
mes gehenne: animas semp rodet
uermis conscientie · Mo · Potuit ne
ergo abbas ille de quo supius dictum e·
ex pecuniis usurarij fructuosas pro
anima eius facere elemosinas. Mo·
Deus sciat me meminisse · usu
ras p possibilitate restituere: de reliq
elemosinas fecit · Hoc in isto factum n
est · Qd autem hoc lucrat qd sequitur ex
exemplo docebit · De contricione theobaldi
Temporibus usurarij parisiensis · xxxiij·
philippi regis francorum · qui ho
die regnat · erat in ciuitate parisiensi
usurarius quidam ditissimus: theobald
nomine · Hic cum haberet possessiones
plurimas · infinitasq; pecunias ex
usuris congregatas: diuinitus com
punctus · ad magistrum mauricium ei
dem ciuitatis episcopum uenit: eiusq;
consilio se commisit · Ille uero cum in edifi
catione ecclie beate dei genitricis ma
rie nimis feruens esset: consuluit ei
quatenus pecunias suas ad structuram
inchoati operis contraderet · Qui huius
modi consilio aliquantulum sibi suspecto:
adiit magistrum petrum cantorem uerba
episcoporum ei insinuans · Cui ille respondit ·
Non dedit tibi bonum consilium hac
uice: si uade et fac clamari p ciui
tatem sub uoce preconis · qd primus sis
restitue omnibus a quibus aliqd sup
tem accepisti · Factum q; est ita · Dein
de rediens ad magistrum ait · Omnibus
ad me uenientibus · reste conscientia oia
restitui ablata: et adhuc supsunt pecu
nia · Tunc ille · Quod inquit potius ele
mosinam date secure · Retulit mi dominus
daniel abbas sconauie · qd ad consilium
eiusdem cantoris p plateas ciuitatis
nudus in suis femoralibus incesserit:
seruo cum urga se impellente et dicente ·
Ecce iste est ille qui p suis pecuniis
principatus honoratur: qui filios
nobilium obsides tenebat · Mo · Ex hij
duobus usurarijs plenum agnosco iur
tum contricionis: q; ut consido de cui
corde fons eius scaturiit: nullus labor
nullus horror · nullus pudor uenas
illius obstruere ualebit · Mo · Iterum
dicas: q; contricio que timore pue pe
nitencie exsiccat · fontem non habet un
de fluat · Mo · Videtur mi usura esse
multum defectiue nature: q; raro ad
tertiam siue quartam illam durare uidem
generacionem · Mo · Non solum defec
tiue · si et consumptiue nature est · q; ut
dicas in se celerius deficit · et non nunq;
sibi admixta siue conuncta consumit ·
Mo · Da exemplum · Mo · Hec q; dictu
rus sum a quibusdam abbatibus ordinis mi
auditum: si nomine non retinui loca in
quo contigit · De pecunia usurarij a
pecunia iuxta posita consumpsit · xxxiij·
Usurarius quidam cuidam ordis
mi cellerario quidam pecunie sue sum
mam commisit reseruandam · Quam ille
signatam in loco tuto iuxta pecuniam
monasterij reposuit · Postea cum usu
rarius depositum repeteret: cellerarius

De Contricione.

archam reserans · neqz illa neqz sua
inuenit · Qui ea uidisset arce seras i
tactas et signacula saculoz salua ·
ma ut nulla esset de furto suspicio · cog
nouit qd pecunia usurarij denorasset
pecunia mosterij · Ex quo colligitur
qd p elemosinam usure · monasterij sb
stancia no auge tur · sz defica t · Mo ·
Magna sunt que dicta sunt de contricione ·
sz quero si is qui oculos n habz contri
cione habere no possit · Mo · Contricio
no est in lacrimis · sz in motu cordis ·
cuius signa lacrime sunt oculoz · ea
et cor lacrimas suas habeat · De co
tricione cuiusdam nobilis ab henrico duce
saxonie exercitato · Cap · xxxv ·

Dux henricus saxo · pater ottonis
imperatoris · tempe quodam uirum quidam
nobilem p suo scelere exoculauit · Ds
uero ex sua misericordia exercitacionis pe
nam · uiro conuertens in medicinam · tan
ta cordis eius contulit contricione · ut iu
giter peccata commissa deploraret · et p deli
derio patrie celestis semp suspiraret ·
Non recedebat de ecclia treate dei geni
trices marie in hildensheim · orationib
et ieiunijs uacans · Casu contigit ut
stultus quidam uerbum stultum eo audi
ente proferret dicens · Qui hic oculos
no habet · nec in futuro oculos habe
bit · quibz deum uideat · De quo iuo c
latus nimis diu cotidie gemebat · nec
uerbor consolacione recipet · a multis
cumpatris · respondit · Nisi michi ex scp
turaz auctoritate pletur · consolari
no potero · Qd ei facile plari potuit
a uiris literatis · quoz in eade auta
te copia fuit · Mo · Quomodo autem pla
tur · Mo · Saluator dicit electis ·

Capillus de capite uiro no peribit · Sup
que loca dicit augustinus · Perit ca
pitis · ubi no perit capillus · Ubi no
perit palpebra · perit oculus · Quasi
dicat · non · Omnes mortui integra
liter resurgent · Mali ut in omnibz suis
membris puniantur · boni ut in omni
bz remunerentur · Hoc secure dico et
credo · qd omnis homo siue iustus
sit · siue peccator · si in contricione ecca mi
nima decesserit · deum uisurus sit · Ad
quam uisionem nos pducere dignetur do
minus nr ihesus · splendor glie · qui cum
patre et spu sco uiuit et regnat ds ·
p infinita secula seculorum · Amen ·

Explicit secunda distinctio de Contricione ·
Incipit capla tcie dist · de confessione · j ·

Quid sit confessio · qualis esse debeat ·
que eius sit uirtus · qs fructus · ij ·
De clerico qui stupuerit uxorem
militis · quem post confessionem diabolus in stabulo
dixit esse iustificatum · iij ·
Item de seruo alterius militis qui ei uxorem
dni sui peccans · et in memore idem pcm iusti
co ofitens · a diabolo pdi no potuit · iiij ·
De sacerdote qui p illusione nocturna · psal
mum in confessione iniuncti negligens · in locis geni
talibus punitus est · v ·
De clerico pmonstratense · qui sine confessione
cuiusdam uenialis pcm commissi ad obsessum exies
a demone notatus est · vj ·
De uirgine quam demon in specie uiri pcaluit ·
item de uiro cui idem demon pcm facte confessa
obiecit · et de puella cui deuinacoem pdidit ·
Exemplum de miraculis sci Bernardi · vij ·
abbatis · qui in album demonem a muliere fugauit ·
De filia arnoldi sacerdotis quam · viij ·
demon corrupit · x ·
Item de muliere in Buseke · que moriens